

Jɔɔɔ Kéel Márkus nyə á cilə yí Isâ í dúgyá nə Jɔɔɔ Kéel Márkus nyə á cilə yí

Márkus ɲgə lwó cug múud mə Yésus. A ɲgə bul lwó nə Yésus ji sɔɔl məsáal mə Zembî. Nyə á zə shú ikúl nə ilwonɲ byêsh, kú bul bæ ɲji Oyúden.

Kəw áshúshwóógú di íí, Yésus nyə á fwo kə bwəma nə məkugulə shwéeshá shíd, a mú ka zə tééd byé ísəy. Márkus ɲgə bul lwó ɲkul mə Yésus, tééd nə ɲgələ jôw buud ná bwə bég nyə, kala nə mínjígúlá di, kumə nə ɲgələ yáləshi buud məbwəs dî.

Kóómb kəw ábée á micilyá myé di, Márkus ɲgə lwó nda Yésus ɲgə kə bwəma nə minjugú ná, nə nda nyə é kə yə a nyiɲgə gwúm Yurúsəlem ná.

A kə wóos Yurúsəlem bwə ɲgə lág nyə nda məma cî, a kə wíɲg búúd bwə á də sá mikus Mpáánzə Zembî wá; a mú bwəma nə zhíɲ á shwiy cínəɲg (lúu 11 kə kumə 13).

Jɔɔɔ Kéel mə Márkus ji ná, wó ká shîn lɔ dwo, wo məm nda ɲjwú ozimbi á mwâ Róma ná: «Yésus á Nazarêt nyə á bále mpu bæ Mwân mə Zembî.»

Cúndá mə Yuánes Nduu-buud

(Mat 3.1-6, 11-12; Luk 3.1-6, 15-18)

¹Mətéédulé mə Jɔɔɔ Kéel mə Yésus-Krîst, *Mwân mə Zembî wə mága: ²Námə nda jísə cilyá kálad mə Izayî *muud micúndá dí ná, ná:

Dugí! Mee mə zə kənd mbwiingye lân waamə

1:1 15.39; Heb 2.3

1:2 Mal 3.1; MmN 23.20; Mat 11.10; Luk

1.76; 7.27

ná a kág wo shwóg kə kwambələ wo zhií.

³ Jísə kál mə múúd ηgə cúndə shí a shwéeshád yé, a ηgə ci ná: «Kwambələgá zhíí mə Cwám̄ba, bí sá íkwûη byé ná səndôη.»

⁴ Nə ndeé Yuánes Nduu-buud nyə á zə cúwo shí a shwéeshá d̄i, a mú ηgə cúndə ná buud bwə céndúg mitédúgá, bwə zə duwan, Zembî yílúg misəm myáη lámúd. ⁵ Ntó, buud ó shí á Yudéa nə bəəηg wâ Yurúsəlem bēsh bwə á d̄a kə nyədí, kə d̄a magələ misəm myáη tām buud. Yuánes mú d̄a duu bwo ηgwəp Zhurdê d̄i. ⁶ Káándə Yuánes nyə á d̄a bwáád yí í á bə síyá nə mimyəp mí *shamô, kandá yé á kug nə kúúdú cúdí. Nyə á d̄a d̄ə ikájalá nə kwaan. ⁷ Nyə á d̄a cúndə ná: «ηgwól múúd ηgə zə mə mpəsə, a ji nə mpífə cə mə. Nda mεε, mə ampíyáyé ná mə kúdíwúg shí, ciny nyə mikwoolú mí mánηwub. ⁸ Mεε ηgə duu bí nə məjúwó, nji nye mə bá duu bí nə Nkér̄kê Shíshim.»

Yésus mə zə duwan
(*Mat 3.13-17; Luk 3.21-22*)

⁹ Mwôw məəηgâ d̄i, Yésus mú zə wóós, a ηgə wú Nazarêt, shí a Galilê; Yuánes mú zə duu nyə Zhurdê.

¹⁰ Í mú zə bə ná, Yésus mə shîn duwan, a ηgə cúwo wú məjúwód hí, a mú dúg jon mə bāη, Shíshim mə Zembî mú ηgə shulə nda faf, zə ji nyə nyúúlúd.

¹¹ Kál mú cúwo wú jon dí ná: «Wo wə Mwân waamə alâm. Lām wām wēsh wúsə wódí.»

Sátan mə bwówələ Yésus
(*Mat 4.1-11; Luk 4.1-13*)

¹² Ntós, ja Yésus nyə a shîn duwan ntáni yí, kú námá bwey, Shíshim má Zembî mú cîndal kənd nyə shí a shwéeshád. ¹³ A mú kə já wu mwôw mawúm mánô, *Sátan ngə bwówalə nyə. Bónôŋ ocú dú ó anyinyaaná wə bwə á du ji, *wəéngəles bwə ngə sêy nə nyə.

Yésus mə tééd jówála ómpwín

(Mat 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Bwə á ka wá Yuánes mímbwug dî. Yésus mú gwág, a mú kə Galilê, kə ngə cúndə Jɔjɔ Kéél má Zembî. ¹⁵ Nyə ná: «Fwála í má wóós. Faan má Zembî í mú kúná-kúnə, céndúgá mitádúgá! *Maguləgá Jɔjɔ Kéél!»

¹⁶ Dúl jwów, Yésus ngə cɔ ncindyə mən mâ Galilê, nyə a dúg Shímun bá mínyonə yé Andrê, bwə ngə wusə wód májúwód. Bwə á du julə oshû nə mawód. ¹⁷ Yésus mú ci nə bwo ná: «Bəgá mə, mə é sá ná bí dúg julə búúd.» ¹⁸ Námá cé nə cé bwə mú lúgə máwód, bɛ nyə. ¹⁹ Ja bwə má ŋwá shísh shwóg yí, Yésus músə nyiŋgə dúg Zhâk bá mínyonə yé Yuánes, bwân ó Zhébedé, bwə njúl námá byóólúd, bwə ngə kwambulə mawód. ²⁰ Cé nə cé a mú námá jôw bwo. Bwə mú lúgə sóŋgá wəŋ Zhébedé bənôŋ osóol ó mäsáal byóólúd, bɛ nyə.

Yésus mə lwóyá ŋkûl ijwûga

(Luk 4.31-37)

²¹ Bənôŋ bwə mú kə Kapernawûm. Yésus mú fwo kə nyí *mpáánzə mínjígúla jwôw lú Sábaad, kə yə búúd minjígúla. ²² Buud bwə mú bul káam mbií nyə á ngə jíguli yí, nəcé nyə á ngə jíguli nə kéénd, kú bə nda *Oyíguli ó məcɛɛ. ²³ Cínŋŋ mpáánzə

mínjígulá dí, ηgwólúgá múúd nyə á bə nə bów-bôw shíshim í də lwáfələ nyə. Cé nə cé a mú kîm ná: ²⁴ «Yésus, muud Nazarêt! Shé bân nə iney? Ye wo ámə zə jaŋgələ sê? Mee mə mpú wo. Wo wá féeshá múúd má Zembî.» ²⁵ Yésus mú ηkáánd nə jamb. Nyə nə dwo ná: «Fadug mpu! Wúg múúd éne nyúúlád!» ²⁶ Bów-bôw shíshim wəŋgá í mú juŋg múúd éne nə ηkulû, í kîm məma ηkwiimbyê ná ndéé wós tón. ²⁷ Buud bēsh bwé mú bul káam, bwé ηgé nyímbəla ná: «Jáyé ga? Míga mínjígulá mí má bə gúgwáan ε! Nə məma kéénd! A ká námé lás, təw íbów-bôw míshíshim mí ηgé bále sá nyə məgwág!» ²⁸ Jíná dé í mú jwə ləəm á Galilê wēsh dî.

*Yésus má lwag ncúlyá mimbâl
(Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)*

²⁹ Yésus bánôŋ Zhâk nə Yuánes bwé mú zə wú mpáánzə minjígulá, kə Shímun bá Andrê dí njów. ³⁰ Í á bə, Shímun cii yé á mudá mbwúg shí, ayôŋ nə yôŋ má bií nyə. Bwé ka leel jaaw Yésus námé nji bwé á nyíi njów yí. ³¹ A mú shísh mudá kúnə-kúnə, bií nyə mbwád, təl nyə tátəlî, ayôŋ nə yôŋ mú shwal shîn. Mudá wəŋg mú zə tééd séyúlə nə bwo. ³² Mpwó-kugá shí, buud ó ηgwála bwé mú zə nə mimbâl myêsh nyádi, təw mimbâl mí májamb. ³³ Ntə bwé mú zə ηkúndəw mpumbéd ná jəd. ³⁴ Cínəŋg Yésus mú lwag zhwog mimbâl mí á bə nə məbwas mímbií mímbií myá, myêsh mí yâl. A yíl námé zhwog buud məjamb, a kú bíd ná májamb məŋgê má lásúg, nəcé má á ηgə mpú nyə.

Yésus ηγə jaaw Jəjə Kéél Galilê
(Mat 4.23; Luk 4.42-44)

³⁵ Ntó, ná mpámán mpámán, jwôw kú fwo sâη, Yésus mú zə wəəl, wós tóón, kə gúl kúl í á shíégə bə nə buud yí, kə jəgula nə Zembî. ³⁶ Nyə ηgə ná jəgula wu, Shímun bənêη bóól *ómpwíín bwə mú kə sọ nyə. ³⁷ Ja bwə má kwey nyə yí, bwə mú ci nə né ná: «Buud bêsh, bwə ηgə sọ wo.» ³⁸ Ntó Yésus mú ci nə bwo ná: «Inkyenâ! Shé kág mósól mánd mäsə wa mákoogú məkoogú má! Má jəlá nə cündə námə Jəjə Kéél wu, nəcé sâ jəəηg wə má á zə sá yí.» ³⁹ Ntó a mú kə shí á Galilê nyéshəd, kə ηgə cündə *mám páanzə má mínjígúlá má *Oyúden dî, nyə ηgə yíl buud məjamb.

Yésus má lwag zúzaamə
(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Wúl zúzaamə í á ka zə wə Yésus, zə kúd məbwəη shí, téég nyə məbwə, ci nə nyə ná, «Ŋkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúl bə mə ná səndəη.» ⁴¹ Yésus mú gwág nyə ηkúηkwəη, nyə séémə məbwə, kúnə nə né. Nyə ná: «Mə magulə. Nyúúl í bág wo ná səndəη!» ⁴² Cé nə cé jəəηgə zaamə í mú shîn múúd éne nyúúlád. Nyúul í mú bə nyə ná səndəη. ⁴³⁻⁴⁴ Yésus mú báásulə nyə, a ηgə ηkáánd ná: «Ci wo kú jaaw múúd sâ í mə sɨy yí. Yidagú kə lwágulə fada nda wó músə ná, wo ka wá sâ Moyîz nyə á ci yí shú yálulə wó mə yâl ni. Bwə mpúg nə wo mú mpwogé.» Cé nə cé nyə mú nyiηg muud éne. ⁴⁵ Yésus nyə á tɛem báásulə muud éne ntáni, muud éne nyə á kə ηgə jaaw lân wəəηgə kúl jêsh, a ηgə bəngula nə sâ í á sɨy

nə nyə yí. Sâ jəŋgə wə Yésus nyə a shígé ná kwo bə nə ŋkul ná a nyíig wúl ŋgwála dí buud bwé ŋgá dúg nyə yí. Nyə á shwal də ji nji íkál búúd bwé á shígé də bə yí. Buud yidá də wú íkul íkul, də zə kwey nyə cínəŋg.

2

*Yésus má lwag mbúmbwúgú
(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)*

¹ Mpásə baalé mwəw, Yésus mú nyingə zə Kapernawôm. Buud bwé mú zə mpu ná a ji cínəŋg njów. ² Bwé mú zə seŋgya áncuncuma, váál á ná kú nə tə cé kuú tóŋ balánda dí. Yésus mú ŋgə bwiing bwo Milésú mí Zembî cínəŋgú. ³ A ŋgá bwiing ntáni, bóól búúd onə bwé mú zə nyádí, bwé ŋgá ŋkəny mbúmbwúgú. ⁴ Bwé á shígé dúg kúl bí nə ŋkul cə nə mbəl wəŋ yí nəcé buud bálə áncuncuma. Bwé mú kə cúwo luun kwáminú ná beendyá nə kúl Yésus nyə á bə yí, bwé mú shul mbúmbwúgú wəŋ cínəŋg. ⁵ Yésus mú dúg ná buud bəŋgú búsə nə fwámé búgá, a mú ci nə mbúmbwúgú ná: «Mwân waam! Mə má juu wo nə *misəm myô!» ⁶ Í njúl ná bóól *Oyíguli ó məcəx bwé á bə cínəŋg bwé njúl shí, bwé ŋgə lás mílâm dí ná: ⁷ «Nəcə jí múúd éne mə mpú lás ntáni yí? A ŋgə *lás nə Zembî bwaasúle mpu. Zə ŋgwól jí nə ŋkul juu búúd misəm myéd kwon Zembî nyəmfwó yé?» ⁸ Yésus mú leelú mpu sâ bwé á ŋgə lás bwé dí mílâm dí yí. A mú ci nə bwo ná: «Nəcə jí bí ŋgə lás ntáni bí dí mílâm dí yí? ⁹ Jí í búl bə kúná-kúnə? Ye cílə nə mbúmbwúgú ná: “Mə má juu wo nə misəm myô”, ye cílə nə nyə ná: “Wəólúg

wo ηwág taηú gwô, wo kyéyug”? ¹⁰ Má ka ceel ná bi mpúg ná *Mwân mə Múúd ji nə ηkul ijwûga ná a juu búúd nə misəm myáη wa shí.» Nə ndeé a mú ci nə mbúmbwúgú ná ¹¹ «Má ci nə wo ná wəólúg, wo báágúg taηú gwô, wo nyíηgəg, kə njów». ¹² Cé nə cé, muud wəəηgâ mú wəól, báág taηú jé, kyey buud bêsh bwá ηgá dág. Bêsh bwá mú ηgə káam, bwá mú yə Zembí gúmá, bwá ná: «Sá abwélé dág gúlúgá sá ntága!»

*Yésus má jôw Lévi
(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)*

¹³ Mpúsə cínəηg, Yésus mú nyiηgə kə ηgeé mən, áncuncuma buud ηgá bə nyə, a ηgá jíguli bwo Milású mí Zembí. ¹⁴ Nyə ηgá kyey, a mú dág Lévi, mwân má Alfê, ηgá sêy wú bwá də jóna ótóra wá. Yésus mú ci nə né ná: «Bəg mə.» A mú tów, bə Yésus. ¹⁵ Í á ka zə bə ná, Yésus njúl Lévi dí njów a ηgá də, zhwog oηwenye ə tóra nə bóól ósóol ó mábôw bwá mú námá zə, bənôη nyə nə ompwíín bé zə də, nəcé mimbíí mi búúd myəəηgú ηkí bulya mí á ηgə bə nyə. ¹⁶ *Oyíguli ó mácéxə bwá á bə *Ofarizyêη wá, bwá á bə námá cínəηg. Bwá mú dág ná Yésus ηgə də kul ηgwúd nə osóol ó mábôw nə oηwenye ó ótóra. Bwá mú jí ompwíín bé ná: «Nəcé jí á ηgá báε də nə oηwenye ə tóra nə bóól ósóol ó mábôw yí?» ¹⁷ Yésus mú gwág sá bwá á ηgə ci yí. Nyə mú ci nə bwo ná: «Mikanz dí mí də jii jwówuda, í də bə mímbêl. Mə a shígé zə jôw ótátəlí ə búúd. Mə á yida zə jôw osóol ə mábôw.»

Ici í idâw nə məngul
(Mat 9.14-17; Luk 5.33-38)

¹⁸ Ompwíin ó Yuánes bánôh Ofarizyêh, bwá á ngə ci idâw yálə Zembî gúmá. Buud bwá mú ka kə jî Yésus ná: «Nəcé jí ómpwíin ó Yuánes bánôh *Ofarizyêh bwá ngə ci idâw yálə Zembî gúmá, wεε bwô bāh kú ci yí?» ¹⁹ Yésus mú bεsa nə bwo ná: «Ja múúd mə nwa bâ yí, a tâl zāh, a jôw óshwá bé; ye oshwá bé bwá yidá zə nə məcεy lámúd bánôh muud bâ bwá njúl kúl ngwúd? Mbô. Té wêsh bánôh muud nyá amə nwa bá yé búsá yí, bwá cúgé nə nkul ci dálə. ²⁰ Nji mósól mwôw mə ngə zə, bwá bá yíl bwo muud bâ yí. Mwôw məngú dí ó óshwá bé bwá ka bá ci idâw yí. ²¹ Mpugá nə bwá ádé nwa kúl káándó ágúgwáan* kə wá bágá bwoodú káándád; bágá dɔɔng í é bá juli, í tâw, í yida bweeg luun lə káándá. ²² Ntó námá, muud cugé nə nkul nwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad†, wáan í é bá sá nə lenya í búndúg, nə wáan nə lenya byêsh ntáma. Í jii nə bwá dúg wá wáan ágúgwáan í lenya í agúgwáanəd.»

Yésus nə məcεε mə Sábaad
(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Í á wósós dúlúgá jwôw lú Sábaad dí ná Yésus bánôh ompwíin bé bwá á ngə líina ifambá í *blé, ompwíin bwá mú ka ngə búgə mikəng mí blé. ²⁴ Nə ndéé, bósól *Ofarizyêh bwá mú ci nə Yésus ná: «Dúgúg, nəcé jí ómpwíin bwô bwá ngə sá sá məcεε mə amágúláyé nə muud sáág jwôw lú Sábaad yí?»

2:18 Mat 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34   **2:19** Mat 9.15   * **2:21**
 Na ji kúl káándó í afwóyé kə májúwó ná ndéé í juli yí.   † **2:22** lenya:
 Oyúden bwá á də sá lenya nə kúúdú cúdú.   **2:23** Mbá 23.25   **2:24**
 MmN 20.8-10

25 Yésus mú ci nə bwo ná: «Ye bi afwóyé bwelɛ lɔ sâ *Dávid nyə á sá ja ídâw í á fúfə nyə bənôŋ buud bé bwə ŋgə gwág zha yí? 26 Nə nyə á kə nyíi banda *mátúnuga dí Abiyatar njúl Ajəláci á ofada, kə bále də íbuléd í á bə ci shú yələ Zembî gúmá a yə námá búúd bé bwə də námá; í njúl nə məççɛ mə də ci nə nji ofada wə bwə dág də byo.» 27 Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Zembî nyə á təl jwôw lú sábaad shú mánywa mə múúd. Nyə á shígé kwambələ múúd nəcé jwôw dɔŋgú. 28 Ntó ji ná, *Mwân mə Múúd ŋgə námá jwú nə məççɛ mə Sábaad.»

3

*Yésus mə lwag búúd jwôw lú Sábaad
(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)*

1 Yésus mú nyingə kə nyíi *mpáánzə mínjígúla. Ngwól múúd nyə á bə cínɔŋ nə mbwə í mə shín shwáámɓ. 2 Bóólúgá búúd bwə á bə námá cínɔŋ, bwə ŋgə fáf nə ka Yésus nyə é lwag múúd wɔŋgú jwôw lú Sábaad. Nyə ká sá ntó, bwə kə shwáman nyə. 3 Ntó Yésus mú zə ci nə muud á mbwə shwáámɓələ ná: «Tówúg tútəlí na tām buud!» 4 Yésus mú jí búúd bwə á bə mpáánzə wá ná: «Məççɛ máshé mə magulə ná jí í síyúg jwôw lú Sábaad? Ye ná sá sáág mənywa, ye ná sá sáág məbôw, ye ná sá cágug buud, ye sá gwúg?» Bêsh bwə mú ji ná kufug! 5 A mú cɩŋ mpwóombú ŋgə dág bēsh nyədí mákoogú, nə mpimbə nəcé nyə a dág nə básə ŋkí lal milúu. A mú ci nə muud á shwáámɓələ mbwə ná: «Kwéégúg mbwə.» A mú kwéég mbwə, í mú bə

2:25 1Sa 21.2-7; 22.20; Ləv 24.5-9   2:27 Mbá 5.14   2:27
Mat 12.1-14; Luk 13.10-17; 14.1-6; Yuá 5.1-18; 7.21-24; 9.1-16   3:1
2.27-28

mpwogé. ⁶ Ofarizyêḥ bânêḥ buud wâ gwoong í á ðu ságusə ijwûga í Herod yí, bwə mú ntâg wós tón, kə sá shwushwaga, sʒlə zhí ná bwə cɛɣlə Yésus shwiy.

Buud bwə zə wə Yésus áncuncuma
(Mat 4.23-25; 12.15-16; Luk 6.17-19)

⁷ Yésus bânêḥ *ómpwíin bé bwə mú wú cínəḡ, kə mâḥ, buud bwə ḡé bɛ nyə áncuncuma. Búga wú shí á Galilê, bósłúgá wú shí á Yudéa, ⁸ búga wú ḡéé ḡwála Yurúsəlem, bósłúgá wú ləom Idume, bósłúgá wú cindú Zhurdê, bósłúgá wú kúnə-kúnə nə miḡwála myâ Tir nə Sidon. Buud bəḡḡú bwə á ḡə bɛ nyə áncuncuma ntó nəcé bwə á ḡə ḡwág isá byêsh nyə á ḡə sâ yí. ⁹ Nyə a ka ci nə ompwíin ná bwə bwíḡúḡ nyə ḡkúmba bíbyósł, nyə é ðu ji cínəḡ cwú ncúlyá buud óni bwə nda shúsə nyə. ¹⁰ Nəcé í á ðu bə ná, nda nyə á ðu lwag zhwog buud ná, buud bēsh bwə á bə nə məbwas wá bwə á ḡə shwɔ nə bwə kúnýá nə nyə. ¹¹ Bów-bôw míshíshim* mí á ka dúḡ Yésus, mí mú kə wusə mənyúúl nyədí shí mákuú, mí ḡé kîm ná: «Wo wə Mwân mə Zembî.» ¹² Nji Yésus mú mpu báásələ myə ná mí kú bwele sá ná buud bwə mpúḡ mbii váál múúd á jisə yí.

Yésus mə féesh búúd ə lwámá bé
(Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³ Yésus mú wú na, kə bád mbámbúḡéd. A mú jôw búúd nyə á cɛel wá. Bwə mú kə nyədí. ¹⁴ A mú féesh búúd wûm nə óbá, ḡwiid bwo ná *buud ə lwámá bé, ná bwə ðu námə bə nyədí koogú, a ðu kənd bwo kə

3:6 Yuá 5.16, 18   **3:11** 1.24; 5.7; Mat 8.29; Luk 4.34, 41; 8.28

* **3:11** Bów-bôw míshíshim míni mí á ðu ji buud mənyúúlad, buud bəḡḡú wə bwə á ðu wusə mənyúúł shí.   **3:12** 1.34; Luk 4.41

du cúndə Jəjə Kéél. ¹⁵ A mú námə yə bwo ηkul ná bwá kəg ηgə yíl buud məjamb. ¹⁶ Nyə a féesh bwo ntúga: a féesh Shímun, a mú gwiid nyə ná Pyêr, ¹⁷ a féesh Zhâk, bá mínyəηâ yé, Yuánes, bwân ó Zhébedé, a mú gwiid bwo ná «Bowanerges», ntó má ké ná «Bwân ó Nkêl Mpú», ¹⁸ a féesh námə André bənêη Fílíp nə Batələmî, nə Matiyô bənêη Tómas nə Zhâk, mwân má Alfê, ná Tadê nə Shímun muud nyə á bə «Kambəle ləom» yé, ¹⁹ ka zə keel Yúdas Iskariyôt, muud nyə á kusha nə Yésus yé.

Yésus bá Beləzebul

(Mat 12.24-32; Luk 11.15-23; 12.10)

²⁰ Mpúsə na, Yésus mú nyiηgə kə njów. Buud bwá á bə áncuncuma wá bwá mú zə səηgya cínəηg mbií á ná bənêη *ompwíín bé bwá á shígé bə nə baan ná bwá dəg. ²¹ Njów búúd yé í mú gwág sá jəηgú. Bwá mú zə ná bwá zə ηwa nyə nə ηkul, nəcé bwá á ηgə ci ná: «Lúu í cugé ná nyə mpwogé.»

²² *Oyíguli ó mácxεx bwá á ka shulə wú Yurúsələm wá bwá mú ηgə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «Beləzebul má təw nyə lúúd. A ηgə yíl buud məjamb nə ηkul má Beləzebul wəηgú, njwû məjamb.»

²³ Yésus mú ka jəw bwo ná bwá shíshəg nyədí. Nyə mú lás nə bwo kaanád. Nyə ná: «Mbií wáyé *Sátan jí nə ηkul wíηg Sátan yí? ²⁴ Nkí buud ɔ dúl faan bwá bósog ηgə lúmbəli bwámé nə bwámé, faan dəηg í ámpúyé ná təw. ²⁵ Búúd ɔ wúl njów bwá ká bósog ηgə lúmbəli bwámé nə bwámé, njów búúd wəηg í ábúlé bwey nə jímbúlə. ²⁶ Nkí Sátan má yida nyiηgə cuwo, ηgə yíl nyəméfwo, a má bósog wə ni, a cugé ná

nə ɲkul tɔw, a jɛɛ. ²⁷ Muud cúgé nə ɲkul nyí ɲjów má ɲkuɲkúl, júwo nyə isá byé, a kú fwo figə ɲkuɲkúl wɔɔɲg shí, wóɔlə nyə mənəkəda. Nji, á ká shín wóɔlə nyə mənəkəda, a mú ka tɛem sha nyə ɲjów. ²⁸ Búbálé, má jaaw bí ná, *misám myêsh búúd bwá sá myá, nə bímbí lú *bwaasúlə mpu dêsh bwá bá sá yí, í bá bə nə ijuugá. ²⁹ Njii, múúd yêsh mə bá kə nə bwaasúlə mpu wə ɲkɛɲkɛ Shíshim yé, nyə abúle bwɛle bə nə ijuugá. Nyíni múúd má sá sám á kandugə kandugə.» ³⁰ Yésus nyə á lás ntó nəcé bwá á ɲgə ci ná: «A ji nə bów-bów shíshim.»

Nyɔɔɲgú nə omínyɔɲɛ́ ɔ́ Yésus
(*Mat 12.46-50; Luk 8.19-21*)

³¹ Nyɔɔɲgú mə Yésus bənɔɲ omínyɔɲɛ́ bé bwá á ka jê, bwá mú tɔw tóɲ, ka lwâm muud né a kág jów bwo Yésus. ³² Yésus nyə á ka bə mənəkúmbə mə búúd dí, bwá mú jaaw nyə ná: «Nyɔɔɲgú woó bənɔɲ omínyɔɲɛ́ bwô† bí na tóɲ, bwá ɲgə sɔ wo.» ³³ Yésus mú bɛsa nə bwo, nyə ná: «Nyɔɔɲgú waamê wə zə? Omínyɔɲɛ́ báamə wə ozá?» ³⁴ A mú kənd mísh dúg búúd bwá á ɲgə lyɛ nyə wá, nyə ná: «Dugá, nyɔɔɲgú waamə nə omínyɔɲɛ́ báamə, bwá wə óga! ³⁵ Muud yêsh má də sá sá Zembí mə jí yé, nyə wə jí mínyɔɲɛ́ waamə, ɲkí kóól waamə ɲkí ntâg nyɔɔɲgú waamê.»

4

Kanda mbəəl məmpəg
(*Mat 13.1-9; Luk 8.4-8*)

¹ Dúlúgá jwów, Yésus nyə á ɲgə nyiɲgə jíɲgali

3:27 Iza 49.24   **3:30** Yuá 7.20   **3:31** 3.21   † **3:32** Míl mícilyá mí ayág mí ɲgə ci na ná: «Nyɔɔɲgú woó bənɔɲ omínyɔɲɛ́ bwô, nə okóól bwô...» námə nda mpánzə 35 í kə féel ná.   **3:35** Mat 6.10   **4:1** 3.9

buud, bwá njúl ncindye mâḥ. Buud bwá á ka sɛɛŋgya nyádí ḥkí jág bulya nə ndéé, a mú tōw kə kəwa byóólúd, ji shí, buud bāḥ cínú. ² A mú ḥgə jíḡuli bwo zhwog isā míkandad. Nyə nə bwo nyádí njíḡúlád ná: ³ «Bényúgá məlwê, bi mpúḡ gwágulə! Ngwól mbəəl məmpəḡ nyə á kə myɛɛḡ mpəḡ. ⁴ Í á ka bə, a ḥgə myɛɛḡ íí, nyúl mpumə mú shugula zhíí nə zhií. Inunú í mú zə, zə shîn lúú nywô. ⁵ Nyúl mpúmá í mú shugula shí á məkwoógúd, kú nə fwámé mándəlú cínəḡ. Í mú námá lɛɛl wéésh míḡgwu, nəcé məndəlú má á shígé fifə. ⁶ Njíí, ja yásə í má faan yí, míḡgwu mi mpwásə mí mú jíḡə, shîn shwáás nəcé kú nə fwámé míkəḡlə. ⁷ Nyúl mpumá í mú shugula íbiin-bíinud. Ibiin-bíin byəḡḡ í mú lɛɛl juwo ná ndéé káda íkəḡlə í mpəḡ, í mú bə kú wúmə təə bumá. ⁸ Njíí, nyúl mpúmá í á shugula tag-tag shí dî, í mú kə, mpu wîy. Í mú ḥgə wúmə, dúl shug ibumá məwúm málól, dúlúgá məwúm məsaman, dúlúgá təd.» ⁹ Yésus mú ci nə bwo ná: «Muud jí nə məlwê má gwág yé, a gwág!»

Féél-féélí á kanda mbəəl məmpəḡ

(Mat 13.10-23; Luk 8.9-15)

¹⁰ Ja á má kə bə nyáméfwó yí, *ompwíín bé wúm nə óbá nə buud bánón bwá á bə wá, bwá mú jí nyə ná a jááwəḡ bwo nda míkanda mí kə ná. ¹¹ Yésus mú bəsa ná: «Zembî nyə a má yə bí báá *ndimba á Faan dé. Njí buud ə tóón bāḥ bwá é du gwág njí mikanda ¹² shú ná bwá dḡḡ bə, bwá tɛɛm kənd mísh, bwá kú dḡḡ; bwá tɛɛm gwágulə, bwá kú wámbulə,

ηκwanǵá bwé á bá cénd kuú njǵǵnd, Zembî juu bwo.»

¹³ A mú jí bwo ná: «Bi agwágé kanda ni? Ká bí é bá ka gwág mílúgá na ntúdelé? ¹⁴ Mbǵǵl mǵmpǵg má dǵ bǵ Mílósú mí Zembî. ¹⁵ Buud búśǵ tǵη nda zhíí nǵ zhíí kúł mpǵg Mílósú mí Zembî í á myεεgya yí, jísǵ bǵǵηg bwé á bǵ ná, bwé ká námǵ shín gwág Mílósú mí Zembî, *Sátan lǵél ntǵg námǵ zǵ, zǵ yíl bwo mpǵg í á mǵ kǵ lámúđ yí. ¹⁶ Ntǵ námǵ, bǵǵł búśǵ nda bwé dǵ lǵg mpǵg shí á mákwǵǵgúđ. Ja bwé gwág Mílósú mí Zembî, bwé tééd fwo lǵg myǵ nǵ mǵshusǵ; ¹⁷ njí bwé kú nǵ mikǵǵłł bwéđí cǵgúđ, bwé kú wǵ nadǵ, bwé bǵ Mílósú mí Zembî njí kú kúł baan, bwé ká námǵ bwǵma nǵ mǵntǵgula ηkí cúwǵlı nǵcé Mílósú mí Zembî, bwé julǵ mǵnyúul. ¹⁸ Bǵǵł bwé dǵ lǵg mpǵg íbiiin-bíin đí. Bǵη búśǵ ná, bwé gwág Mílósú mí Zembî, ¹⁹ njí, yǵgúwǵ íśǵ yǵ mǵη mwǵw, nǵ wǵmbúłǵ mǵbii, nǵ bíł zhwoǵ iwǵmbúg yǵ cǵg í mú zǵ kǵda Mílósú mí Zembî, mí mú bǵ nda wǵmǵ. ²⁰ Bǵǵł báǵ búśǵ nda bwé dǵ lǵg mpǵg shí á tǵtǵgú đí. Bǵη búśǵ ná, bwé gwág Mílósú mí Zembî, bwé lǵg myǵ, bwé mú wǵmǵ mpǵmǵ, dúł shug wǵmǵ íbumǵ mǵwǵm mǵłǵł, dúł mǵwǵm mǵśaman, dúłǵgá tǵđ.»

Kaanǵ lámba
(Luk 8.16-18)

²¹ Yésus mú nyiǵǵǵ cǵ nǵ bwo ná: «Ye bwé dǵ jida lámba ná bwé kǵ kúđ dwo mpǵđđ? Yé bwé dǵ kǵ tǵł shí gwoǵú? Nǵgǵ jí yida bǵ ná í tǵwǵg cé lámba đí? ²² Kú nǵ sǵ á *ndímba í bá bwǵn kú nyín, ηkí sǵ á shwoǵ í bwǵn kú wǵǵś mǵηkenyad. ²³ Muud jí nǵ

məlɔwê mə gwág yé, a gwág!» ²⁴ A mú nyingə ci nə bwo ná: «Jigá kuú ná kalá nə sâ bí mə dɔ gwág yí! Nəcə yuug bí é dɔ yigula bóól búúd nə ndí yí, gwó námá wó bwó bá dɔ yigula bí nə ndí yí, bwó wá mábádî. ²⁵ Muud jí nə baalé fɔg yé, Zembî mə bá kwádulə nyə nywo. Nji nyɔɔŋg cúgé nə ndí yé, Zembî mə bá mɛɛl yîl nyə búbaalê á jí nə ndí yí.»

Kaaná mpəg í dɔ kɔ gwáméfwó yí

²⁶ Yésus mú nyingə ci ná: «Faan mə Zembî dúsə nda yuug ga. Ngwól múúd mə myɛɛg mpəg nyádí fambá. ²⁷ Nyə e já ibulú, wɔɔl mímwásá. Mpəg jáá í é kâl ná ndeé, í ngá wíy gwáméfwó, muud nyá ámə bɛ yé kú mpu nda í ngá sîy ná. ²⁸ Shí nyáméfwó í sá ná mpəg kɔg íkáá, í wá mábəga, mpúmá lwánd mábəga dî. ²⁹ Ná ndeé, ja mpúmá mə tî yí, bwó mú saag fambá, nəcé fwála bwó jálá nə saag yí í mə wóós.»

*Kaaná búbumá mutárɔd
(Mat 13.31-35; Luk 13.18-19)*

³⁰ Yésus mú nyingə ci ná: «Shé bí nə ŋkul ci ná Faan mə Zembî dúsə nda jí? Shé bí nə ŋkul yîiga dwo nə wáyé kaaná? ³¹ Dúsə nda búbumá *mutárɔd. Búbumá jɔɔŋg wó í búl cwáágɔwo nə bíl íbumá í mampəg byêsh. ³² Nji ja bwó bɛ gwo yí, í dɔ gwaa cɔ mólúgá mampəg mâ fambá; í wá mílôw nə ŋkudé, mbií á nə inunú bí nə ŋkul zə lwɔ maage cínɔŋg nyádí gúgúwád.» ³³ Míl zhwog mikaaná mbií nid wó nyə á dɔ lás nə buud yé, námá mbií bwó á bə nə ŋkul dɔ gwág yí. ³⁴ Nyə a shígé dɔ bwele lás nə bwo kú kənd kaaná. Nji nyə á dɔ kə féel isâ byêsh, ja bánôŋ *ompwíín bé bwó mə kə bə bwáméfwó yí.

4:24 Mat 7.2; Luk 6.38

4:25 Mat 25.29

4:27 Zhk 5.7; Mbu

14.14-15

4:32 Eze 17.23

Yésus mə ηkáánd nə ηkwê
(*Mat 8.18, 23-27; Luk 8.22-25*)

³⁵ Jwôw ηgwúd dɔɔηgá mpwó-kugá, Yésus mú ci nə *ompwíín bé ná: «Shé línágá m̄η, kə faŋwíny!»
³⁶ Ompwíín bwé mú béégya nə áncuncuma buud, kə kwey Yésus byóólúd. Bónónη bwé mú kə nə dwo. Móólúgá mól má á bə námá mákoogá, mə ηgá bɛ bwo. ³⁷ Bwé ηgá kə, seegya ná məma ηkwê mú tééd kuŋgála, ikwó í májúwó í mú ηgə shwiy byóólúd, byóól mú tééd lwándála nə məjúwó. ³⁸ Í á bə, Yésus mbwúg bán byóólúd, a ηgá jâ, lúú mbwúg fílo dî. Ompwíín bé bwé mú juumashi nyə. Bwé nə né ná: «Yíguli sá wál zə yə! Ye sâ jɔɔηgá í acíyé wo tɔɔ sâ?»
³⁹ Yésus mú wɔɔl, nyə ηkáánd nə ηkwê. Nyə nə m̄η ná: «Saləwóg, jigá ná shεε!» Nji nyə á shîn lás ntáni yí, ηkwê mú shwal shîn, m̄η bə ná shεε. ⁴⁰ Ntó Yésus mú ka ci nə ompwíín bé ná: «Wáyé mbií ifwaas ni? Ye bi cúgé nə búgə nə Zembí?» ⁴¹ Inkuŋkúúnd í mú jág bii bwo, kə jé bwé mú ηgə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «Nyáyé múúd éga nyε! Tɔɔ ηkwê, tɔɔ m̄η í bálé sá nyə məgwág í?»

5

Yésus mə yîl májamb
(*Mat 8.28-34; Luk 8.26-39*)

¹ Ntó bwé mú kə wóós cindú faŋwíny shí á Oger-azenyé. ² Yésus mú shulə byóólúd. A ká námá shîn tâl məkuú shí, ηgwólúgá múúd mú wú mészwon dí, bów-bôw *shíshim ηgá lwáfələ nyə, zə bwəma nə Yésus. ³ Muud wɔɔηgá nyə á də ji banj mészwon. Tɔɔ muud ηgwúd nyə a shígé ná bə nə ηkul mə wálála

nyə, tɛɛm bə nə mimbwagə mí íŋkwánz. ⁴ Ija ŋkí bulya bwə á dɛ tɛɛm wɔɔlə nyə məbwə nə mikwoolú mí íŋkwánz, bwə wá nyə mimbwagə məkuúd, nji nyə á dɛ tɛ isá íni byêsh. Tɔɔ muud ŋgwúd nyə a shígé bə nə ŋkul mə káágúlá nyə. ⁵ Bulú nə mwásə nyə á dɛ bul bə nji ban məshwoŋ nə mímbúŋúd, ká dɛ kîm, a ŋgə béwɛli nyúúl nyé nə məkwóógú.

⁶ Ntɔ nda nyə á dúg Yésus ná shwóg-shwóg ná, nyə á ju kúlá, kə kúd Yésus məbwón shí, jəgɛla nə nyə, ⁷ a ŋgə kîm ná: «Yésus, *Mwân mə Zembî á gwów-gwôw, shwə bân nə iney? Mə jəgɛla nə wo jínə mə Zembî dí ná, wo kú təl mə cwúndəd.» ⁸ Nyə á jəgɛla nə Yésus ntáni nəcé Yésus nyə á ŋgə ci nə nyə ná: «bów-bôw shíshim, wúg nyə nyúúlád.» ⁹ Yésus mú jí nyə ná: «Jínə dwô wə zə?» Nyə ná: «Jínə dâm wə “Kínda”, nəcé sá bí ŋkí bulya.» ¹⁰ Bwə mú téég Yésus məbwə ná a kú yíl bwo lɔɔm dí kənd kál shús.

¹¹ Na, məma sɔɔnz óŋkuú, í á ŋgə də mbámbúŋúd. ¹² Məjamb mə mú téég Yésus məbwə nə a nyíŋgálúg mwo óŋkuú bɔɔŋgúd. ¹³ A mú magulə ná í síyúg ntó. Bów-bôw míshíshim myɔɔŋgá, mí mú zə wú múúd wɔɔŋgə nyúúlád, kə nyí óŋkuúd. Sɔɔnz óŋkuú ni, je bə ótósshin óbá, jêsh mú shwal bumb nə mikúlá, wú mbámbúŋúd, kə juwa máŋgúd. Bwə mú ŋgul məjúwó nə ndéé fudə.

¹⁴ Buud bwə á ŋgə baagulə oŋkuú wá, bwə mú wɛɛnz kə ŋgə jaaw buud ŋgwála nə mílɔɔm mílɔɔm. Buud bwə mú zə, zə dúg sá í ámə sɛy yí. ¹⁵ Bwə mú zə wós kúl Yésus nyə á bə yí. Bwə dúg múúd məjamb mə á dɛ lwáfələ yé, a njúl cínəŋg shí nə jəjə míkáándá, a njúl námə nə shɛɛ. Bwə mú bul

gwág ífwaas. ¹⁶ Buud bwé á dúg sóólúgú í á s̄y wá bwé mú jaaw bwo s̄a í ámə bə nə muud wəəŋḡə nə oŋkuú yí. ¹⁷ Ntó bwé mú téég Yésus məbwə ná a wúg bwé dí ləəmud.

¹⁸ Ja Yésus mə kə bád byóól dí yí, muud nyə á bə nə məjamb yé, mú téég nyə məbwə ná a ηwág nyə nyádí gwoon̄gud. ¹⁹ Nji Yésus nyə a shígé magulə. A mú yida ci nə nyə ná: «Kag wó dí kwáádá kə jaaw búúd bwō s̄a jēsh Cwámba mə sá wo yí, nda á mə gwág wo ηkún̄kwón̄gúlə ná.» ²⁰ Muud éne músə kyey, kə ηgə jaaw buud wá Dekapwōl s̄a jēsh Yésus nyə á sá nyə yí. Bəəŋg bēsh bwé á gwág wá bwé mú bul káam.

*Yésus mə gwŭm̄shi
shilə mə Zharus
(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)*

²¹ Ja Yésus mə səw kə faŋwíny byóól dí yí, buud bwé mú zə lyɛ nyə áncuncuma, a njúl ná bwún̄gud. ²² Ngwól njwú á *mpáánzə minjígúlá, nə jínə ná Zharus mú wós. Nji nyə á dúg Yésus yí, nyə á zə kúd məbwōŋ shí, ²³ téég nyə məbwə. Nyə ná: «Súsás jām í ηgə júgula. Mə jəgula nə wo ná wo zég kə keel nyə məbwə, a bég mpwogé, a cúgəg.» ²⁴ Bá Yésus bwé mú kə, buud bwé ηgə bɛ bwo áncuncuma, bwé ηgə shúsə Yésus ikósmb byēsh.

²⁵ Ngwól múdá nyə á bə cínəŋg, məcií mə á də wú nyə nyúúlúd té mímbú wŭm nə mímbá. ²⁶ Nyə á bul dúg cúŋ ncúlyá ojwówuda dí s̄ólə ná a yâl, a shîn keenzh *mwaanê yé yēsh. Nji, a kú yâl, bwas ηgə yida yáág yáágúg. ²⁷ Nda nyə á gwág lâŋ mə Yésus ná, nyə á kə Yésus mpúsə kwōŋ na áncuncuma buud dí, kə kúnya nə nyə káándá, ²⁸ a ηgə téduga ná: «ŋkí

mə kúnýá nə nji káándá mə Yésus, mə yâł.» ²⁹ Nji nyə á kúnýa nə nyə káándá yí, məcií tów ntâg nyə cé nə cé, nyə mú gwáduga nyúúl nyéd ná a mə yâł. ³⁰ Yésus mú gwáduga nə nyúl mpífá mə wú nyə nyúúlúd. A mú yág mpásə búúd dí, jí ná: «Zə mə kúnýa mə nə káándá éne?» ³¹ *Ompwíín bé bwə mú bəsa nə nyə ná: «Wo ngə dág buud ó ngə shúsə wo íkóómb byêsh, wo nyingə jí ná: “Zə mə kúnýa nə mə káándá éne?”»

³² Nji Yésus mú ngə kənd mísh mákoogú məkoogú ná a dág múúd nyə ámə sá sóólágú wəngə yé. ³³ Mudá éne nyə á ngə lilya nə ifwaas, nəcé nyə á mpu sâ í ámə s̄y nə nyə yí. A mú zə wusə nyúúl shí Yésus dí mpwóómbúd, jaaw nyə búbálé yêsh. ³⁴ Ntó Yésus mú ci nə nyə ná: «Shilə wâm, wo mə *dág cug nəcé búgə gwô. Kaág nə shεε. Bwas í shínúg wo!»

³⁵ Yésus ngə ná lás ntáni, buud bwə mú wóós wúlə wə njwú á mpáánzə minjígúlá zə ci nə nyə ná: «Shilə wô mə yə. Wó ka kwo ngə ntágulə Yígúli nə ji?» ³⁶ Nji, Yésus kú bísh sâ bwə á ngə ci yí, a mú ci nə Zharus ná: «Kú bεεg fúndə, bág nji nə búgə.» ³⁷ A mú ci ná tə muud kú bε nyə, a kə nə nji Pyêr nə Zhâk bá mínyəngə yé Yuánes. ³⁸ Ja bwə mə jé njwú á mpáánzə minjígúlá dí njów yí, Yésus mú dág buud bwə ngə sá saagəwo mímbii mímbii, bwə ngə jii, bwə ngə kîm. ³⁹ A mú nyí njów, nyə nə bwo ná: «Bí ngə jii nə ngə sá bímbí lú saagəwo ni nəcé ji? Mwân nyə afwóyé yə, a ngə yida já.» ⁴⁰ Bwə mú yida ngə cágulə nyə. Ná ndéé a mú wéeshuli bêsh tóón, lúgə nji sóóngú nə nyəngə mə mwân, nə buud ó gwoong jé. Bwə mú nyí fúm, kúl mwân nyə á bə yí. ⁴¹ A mú bii mwân wəngə mbwê. Nyə nə né ná: «Talita, kûm!» Ntó mə

ké ná «Mwámuda! Mé ci nə wo ná: wəɔlág!» ⁴² Cé nə cé, shilə wəɔŋg mú wəɔl, tééd kyeyáɫə, nəcə nyə á bə nə mimbû wûm nə mímbá. Ja bwé mé dúg ntáni yí, bwé mú ŋgə káám mbií á ná fəg jímb lúúd. ⁴³ Ntə Yésus mú bul báásulə bwo ná bwé kú bwiŋg múúd sâ í mé sîy yí. A mú ci ná bwé yág nyə sâ má dâ.

6

Buud í Nazarêt bwé ban Yésus (Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

¹ Yésus mú ka wú na, bə́nə́ŋ *ompwíín bé bwé mú kə nyé́dí kwáádá. ² Ja jwə́w lú Sábaad í á wóós yí, nyə á kə *mpáánzə́ mínjígú́lá, kə ŋgə yə́ buud mínjígú́lá. Ncúlyá buud bwé á ŋgə gwáguɫə nyə wá bwé mú ŋgə bul káam, bwé ŋgə jí ná: «Bíga ísâ í á wú nyə ŋgow? Dúga váál fúg wə́ jí? A ŋgə mpu sá dúga váál *máshimbá wa ntudélê? ³ Kábíndá á mwān mé Maríya dí éga? Mínyə́ŋú mé Zhāk, bə́nə́ŋ Yózes, nə Yúðə nə Shímun dí éga? Ngaá okóól bé búəsə wa sádí!» A mú bə́ bwo kwal-bə́ɔgú. ⁴ Yésus mú zə́ ci nə bwo ná: «*Muud micúndə́ mé dɛ́ ná mé bwə́ma nə mpyóŋ njí nyé́dí kwáádá, nə nyé́dí méwə́ŋgə́d, nə nyé́dí njó́w búúduɫ.» ⁵ Nyə a shígé bə́ nə ŋkul sá tə́ɔ *shimbá cínə́ŋg nyé́dí kwáádá, njí baalé mímbəl nyə́ a keel mə́bwə́, cug myá. ⁶ A mú bul káam nda búú́d bwé á bə́ kú *búguɫa nyə́ ná. Né ndeé a mú cə́, ŋgə kə́ mə́kwáádə́ mə́sh m̄ faan də́ɔŋgú́d kə́ ŋgə yə́ buud mínjígú́lá.

Yésus má lwām ompwíín wûm nə óbá (Mat 9.35; 10.1, 5-14; Luk 9.1-6)

⁷ Ja isâ ini í má cɔ yí, Yésus mú jôw *ómpwíin wûm nə óbá bé, a mú zə ηgə lwâm bwo óbá óbá. A shîn yə bwo ηkul á dúlə yîl búúd bów-bôw míshíshim. ⁸ A báásulə bwo ná: «Ja bí má ké yí, bí kú ηwa íbaduga í njəənd, ka nji wagatîg. Bí kú ηwa buléd, təə baamutálá. Bí kú kə nə *mwaanê. ⁹ Bí bwáád osílúfaas! Nji bí kú bwáád íshímí íbá.» ¹⁰ A mú nyîngə ci nə bwo ná: «Ja bí má jé wúl ηgwéla dí yí, bí ó jî njôw bí ámə nyíi yíid, kə jé jwôw bí má bá lə yí. ¹¹ Búúd bwə ká bá bə kú lóg bí gúl kúlúd, bwə kú cəel gwág sâ bí má jááw bwo yí, bí ɔ bá wú cínəngú, bí kudə fumbyá í ámə nada bí mákuú dí yí.* Sóólúgú wəəngú í lwágulə bwo ná bwə má byaagulə.» ¹² Ná ndéé ompwíin bé bwə mú zə kə, kə ηgə cúndə ná buud bwə céndúg mítédúgá. ¹³ Bwə mú námə yîl buud zhwog májamb má á ηgə ntágulə bwo má. Bwə gwáágulə zhwog mímbəl məwúdə, ηgə lwag myo.

Shwiy má Yuánes Nduu-buud
(Mat 14.1-12; Luk 9.7-9; 3.19-20)

¹⁴ Njwú-buud Herod mú gwág jínə má Yésus ηgə jag bul jwɔ, bóólúgá búúd bwə á ηgə ci ná: «Yuánes Nduu-buud má gwûm, sâ jəəng wə á músə nə mpífə á ηgə sá *məshimbá ntúni ni.» ¹⁵ Bóólúgá ná: «Jísə Eli.» Bóólúgá ná: «Jísə Zembî ηgwól *múúd micúndə yé, nda bəəng ó ayág.»

¹⁶ Ja Herod nyə á gwág ntó yí, nyə ná: «Yuánes Nduu-buud má á cígə cún wə éne! A má gwûm

* **6:11** Ja Oyúden bwə á də kudə fumbyâ mákuú dí yí, bwə á də lwágulə ná, kákúl shí bwə ámə təl mákuú máη yí, bwə má kâl gwo nə buud bí cínəng wá ná bwə músə sâ nyeé. **6:13** Zhk 5.14 **6:14** 8.28 **6:15** Luk 7.16

shwóhɔd!» ¹⁷ Nəcə Herod nyəməfwó nyə a ηwa Herodyâd, mudá má mínyɔhâ yé Fílíp, bâ. Lású wɔɔŋ wá í á sá ná Herod lwámúg buud kə bii Yuánes, wóɔlə nyə mənəkəda, kə wá nyə mímbwugɔd.

¹⁸ Nəcə Yuánes Nduu-buud nyə á jum Herod ná: «Wo ajáláyé nə ηwa mudá má mínyɔhâ woó ná wo bâ!» ¹⁹ Herodyâd nyə á ka dɛ fɛm Yuánes, a mú dɛ sɔ́ mázhíí ná a gwú nyə. Nji, yuug jé í á shígé bándá ²⁰ nəcə Herod nyə á dɛ mpu ná Yuánes ji tátəlí muud mísh má Zembî dî, a njúl muud Zembî, nyə á ka dɛ gwɔ́ɔ nyə. Sâ jɔɔŋ wá nyə á dɛ kɛem nyə yí. Ná ndéé, tɛem bə ná iciyá í Yuánes í á dɛ shul nyə lámúd, nyə á yida námá dɛ gwágulə nyə nə məshusɛg.

²¹ Ná ndéé, Herodyâd nyə á zə dág zhíí má gwú Yuánes jwôw Herod nyə a tɛl zan byélé dé yí. Herod nyə a jôw milúlúú myâ lɔm nə myâ izimbi, a jôw námá otówe ó shwóg wâ Galilê. ²² Í á ka bə, Herod bənêh buud bɔɔŋgú bwá njúl shí, shilə má Herodyâd mú nyíi cínɔŋg, tééd sáágulə cwánúd. Kuú zâh yé mú zə bul nywa Herod bənêh buud óni míshúd. Kə jé Njwú-buud nyə á ci nə nyə ná: «Jaawúg mə sâ jêsh wó céél yí, mə é fáágulə wo gwo.» ²³ A mú kaag nyə fwámé kaag ná: «Tɛem bə nə wó jii məma mpál á faan dâm, mə é fáágulə wo gwo.» ²⁴ Shilə ni kú fwo bɛsa, a mú wóós tóón, kə jí nyóóŋgú ná: «Mə gwáámbúg jí?» Nyɔɔŋgú mú bɛsa nə nyə ná: «Gwáámbúg lúu má Yuánes Nduu-buud!» ²⁵ A mú læl ntâg jéél nyiŋgə kə jé wá Herod, kə ci nə nyə ná: «Má jii ná wo yəg mə lúú má Yuánes Nduu-buud yááséd wa kíkídíga.» ²⁶ Ngwóómbúlú ni mú shul Njwú-buud lámúd. Nji nda nyə á bwey kɛen ηkaanó

mísh má ójóŋ dí ná, nyə a shígé nywá nyingə ban ná nyə ayáyé nyə sâ nyə ámə gwáám̄b yí. ²⁷ Námá cé nə cé, a mú kənd ɲgwólúgá zimb̄i ná: «Zaá mə nə lúú má Yuánes Nduu-buud!» Muud wəəŋḡú mú kə cígə Yuánes cáj. ²⁸ A mú zə nə lúú yááséd, zə yə shilə ni. Shilə ni mú kə nə wo, kə cwám̄b̄ulə nyóóŋḡú. ²⁹ Ná ndeé *ompwíín ó Yuánes bwé mú gwág sóólúgú wəəŋḡú. Bwé mú kə ɲkēny kug nyúul má Yuánes kə wá shwóŋud.

Yésus mə yá búúd id̄aw

(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Yuá 6.1-15)

³⁰ Ja *búúd ó lwámá ó Yésus bwé á nyingə yí, bwé á zə bwiŋḡ Yésus sâ jēsh bwé á kə ɲgə sá yí, nə sâ bwé á ɲgə jíḡuli buud yí. ³¹ Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá, shé kág kúl búúd bwé cúgé yí ɲwá ná kə woga.» Nyə á ci ntó nəc̄é buud bwé á bə cínəŋḡ ɲkí bulya, bóól ó ɲgə kə, bóól ó ɲgə nyingə, mbií á ná bán̄n̄ŋ ompwíín bē bwé á shígé bə nə fwála ná bwé dág. ³² Bwé á ka kəwa byóólúđ, kyey ná bwé kə ji bwáméfwó bugád kúl búúd bwé cúgé yí. ³³ Nji buud ɲkí bulya bwé á dág bwé ɲgə kə byóólúđ, bwé mú yag bwo. Buud bwé á ka ɲgə wu míŋgwála myēsh dí, ɲgə kə nə mikúlá, kə sámb̄ Yésus bán̄n̄ŋ ompwíín bē shwóḡ kə tééd̄ jē.

³⁴ Ja bwé má shulə byóól dí yí, a mú dág m̄ɲkúmbə mə búúd m̄áni, a mú gwág bwo cey lámúđ nəc̄é bwé á bə nda səənz íncwəmb̄e í cúgé nə mbaaḡulə yí. Ntó a mú ɲgə jíḡuli bwo isâ ɲkí bulya. ³⁵ Nda kugú í á ka jé ná, ompwíín bwé mú kə ci nə nyə ná: «Sé búsə wa bugád, kugú námá óga. ³⁶ Bídúḡ

6:30 Luk 6.13; 10.17   **6:32** 8.1-10   **6:34** Zhe 10.21; Eze 34.5; Zak 10.2; Mat 9.36; 14.14; 15.32; Mak 8.2

búúd óga, bwé kég íbaafé nə məkwaádá mäsé wa kúná-kúnə má, kə kusə sâ má dâ.» ³⁷ Yésus mú ci nə bwo ná: «Biméfwó yégá bwo sâ má dâ.» Bwé mú jí nyə ná: «Sá é sá ntudélê ná sá kúsəg ibuléd kwaga nə buud óga? Í jíí ódanarî† mitəd mímbá!» ³⁸ A mú jí bwo ná: «Bi búsə nə ibuléd ínəy? Kəgá dúg!» Bwé mú kə l̥. Bwé mú zə jaaw nyə ná: «Sá búsə nə ibuléd ítóon, nə oshú óbá.»

³⁹ Yésus mú ci nə bwo ná bwé jílug buud shí ikínda ikínda ákándá dî. ⁴⁰ Bwé mú zə jí shí ikínda ikínda, bíl íkínda nə buud təd, bíl nə buud məwûm mətóon. ⁴¹ Ja búúd bwé má shîn jí shí yí, Yésus mú ka ηwa íbuléd ítóon nə oshú óbá óni, a bân mísh gwôw, yə Zembî akíba. A mú fēy íbuléd, yə ómpwíín bé. Bwé mú kaaw búúd. A mú námə kaaw oshú mbíí ηgwúd. ⁴² Buud bēsh bwé mú də, jíla, idâw lúg. ⁴³ Ompwíín bwé mú σεηγ íkúl í buléd nə íkúl í óshú í á lúg yí, byēsh í á lwánd mábwumú wûm nə mábá. ⁴⁴ Buud bwé á də íbuléd byəηg wá, bwé á bə budûm otóóshin otóon.

*Yésus má kyey májúwó dí gwôw
(Mat 14.22-33; Yúa 6.16-21)*

⁴⁵ Námə nji í á shîn yí, Yésus nə *ompwíín bé ná bwé kəwag byóólúd, bwé líínág kə nyə shwóg Betusayída, m̥ñ fajwíny té nyə é ηgə fwo bíd zhwog buud bwé á bə óni yí. ⁴⁶ Yésus mú shîn bíd búúd, a músə bád mb̥ñjúd ná a kə jəgəla nə Zembî. ⁴⁷ Bulú mú zə yínd, kwey ná byóól mú tām m̥ñ, nye má lúg cínú nyəmé. ⁴⁸ Nyə á ka dúg ná júgə í ηgə bə ompwíín cúη nə cúη, nəcé ηkwó nyə á ηgə yida wú

† **6:37** danarî: Danarî ηgwúd í á də kwaga nə myəna myā ηkúmba jwôw. **6:43** 20j 4.43-44 **6:46** Luk 5.16 **6:48** Zhb 9.8; Luk 24.28

kóómb bwá á ngə kə yí. Ngεε míngwûm mí kúwo mí ashúshwóógú dí, a músə zə bɛ bwo, a ngə kyey nə məkuú májúwó dí gwôw. Nyə á ka sá nda a cɔ́ bwo. ⁴⁹ Ja bāŋ bwá má dúg a ngə kyey nə məkuú májúwó dí gwôw yí, bwá má téduga ná jisə *jîm, bwá mú bwú óŋkwiimbyê. ⁵⁰ Nəcə bēsh bwá a dúg nyə, iŋkuŋkúúnd í mú bii bēsh. Yésus mú læl ci nə bwo ná: «Səlugá milám shí. Mə wá éne, kúgá fúndə!» ⁵¹ A mú kə kəwa byóólúđ, kwey bwo, ŋkwɔ́ mú ntāg shîn. Bwá mú káam mbií á ná fug du jímb lúúđ. ⁵² Bwá á bul káam nəcé bwá á shígé fwo mpu gwág mbií múúđ mə Yésus. Sā jəŋgə ɔ́ í á sá ná bwá kú wambələ sâ nyə á cɛɛl jíggəli bwo ja nyə á sá ná ibuléd í búlyag yí. Bwá á bə ná ŋkí jilə milúu.

*Yésus má lwag mímbəl Genezarêt
(Mat 14.34-36)*

⁵³ Bwá má shîn lína māŋ, bwá mú jé loəm á Genezarêt, bwá mú səl byóól. ⁵⁴ Námə shulələ bwá á shulə byóólúđ yí, buud bwá mú yag Yésus. ⁵⁵ Bwá mú kə nə mikúlə kə ngə bāŋgəla shí nyəŋg nyêsh dî. Bwá mú ngə ŋkēny mimbəl itaŋúđ, ngə kə nə myo kúl jêsh bwá á ngə gwág ná Yésus jisə yí. ⁵⁶ Yésus mú ngə kyey mákwáádə nə míngwála, təw íbaafá. Buud bwá mú ngə kə bwíg mimbəl myāŋ mímbaadəd, íkúl nyə é ngə cɔ́ yí. Bwá mú ngə téég nyə məbwə ná a bíđúg ná bwá jisówúg ngə kúnya nji nə *mbwaag káándə yé. Bəŋg bwá á ngə kúnya nə nyə wá bwá mú ngə yál.

7

Ofarizyêḡ nà ijâm nà ijag
(Mat 15.1-9)

¹ *Ofarizyêḡ nà bóólúgá *Oyígguli ó mácεε bwá á wú Yurúsalem, kə wá Yésus. ² Bwá mú zə dúg ná bóólúgá *ómpwíín bé bwá á dɛ də idâw məbwê nà məbwam. Ntó jì ná bwá á shígé dɛ gusa mwo mbii mácum má *Oyúden má ḡgá jígúli yí. ³ Í njúl ná Ofarizyêḡ námá nda Oyúden bēsh bwá á shígé dɛ də, bwá kú fwo mpu gusa məbwê, nəcé bwá á dɛ yáág nà məcum ímpáámbé í á lúgə má. ⁴ Ja bwá nyíḡgá míkus dí yí, bwá cúgə nà ḡkul də kú fwo gusa. Bwá á dɛ námá baagulé bílúgá íjâm nà ijag nda dálə gusa íbálá nà mikáágə nà iwónḡó.

⁵ Ja Ofarizyêḡ nà Oyígguli ó mácεε bwá á dúg ntáni yí, bwá mú ci nà Yésus ná: «Ompwíín bwó bāḡ bwá aḡḡ nà baagulé məcum má ímpáámbé, bwá ḡgə də kú gusa məbwê. Jí í sá ntó?» ⁶ Yésus mú bεsa bwo ná: «Izayí nyə á bə nə ḡkaam ja nyə á cúndə shú dán, bí buud ɔ mákəḡ mbii wúsə cilyá yí, ná: Kúl búúd ga í ḡgə gúmal mə nji mímpu dí, milâm myáḡ mí njúl shwóg-shwóg nə mə.

⁷ Wáḡ ḡgələ ságusə bwá ḡgə ságusə mə yí wúsə ntó ḡgwas.

Bwá ḡgə yida jíguli buud minjígúlá myá məmpéndí má búúd.»

⁸ Yésus mú kwádulə ná: «Bí má myaas mácεε má Zembî, yida nywílya nà məcum mán.» ⁹ A kwo námá ci ná: «Bí mə mpú dɛ ntə mpéndí má Zembî ná bí má yida baagulé məcum mán. ¹⁰ Moyíz nyə

á ci ná: “Gúmálág sóóŋgá wô nə nyəəŋgá wô.” A nyiŋgá námá ci ná: “Múúd mə ká lweem sóóŋgá yé ŋkí nyəəŋgá yé, bwá jəlá nə gwú múúd wəəŋgá.”

¹¹ «Nji bi bāŋ bí ŋgə ci ná: “Múúd mə ká jaaw sóóŋgá ŋkí nyəəŋgá ná: ‘Sâ mə ámə nywá kwíínd wo nə ndí yí í músə korban (ntó mə ká ná ŋkəw nyəəŋg í músə məyəna shú mə Zembî),’ ” ¹² bi kú cíndal múúd wəəŋg ná a sáág sâ shú mə sóóŋgá ŋkí nyəəŋgá. ¹³ Ŋgáá ntó ji ná bí ŋgə sá ná Milésú mí Zembî mí bəg ŋkúŋgúg, məcum mán yidá mpu yáág? Bi ŋgə námá nyiŋgə sá bíl zhwog isâ í abúbôw!»

*Isâ í d_u wá múúd məlwaag_uwo yí
(Mat 15.10-20)*

¹⁴ Yésus músə ka kwo yid, lésha nə buud bwá á bə cínəŋgá áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Bi bēsh bényúgá məlwə, mpu gwágulə. ¹⁵ Sâ í dú wú tóón, nyíi múúd nyúúlúd yí, gwá dí í dú wá múúd məlwaag_uwo mísh mə Zembî dî; nji byəəŋg í wú nyádí lámúd yí, byó wá í dú wá nyə məlwaag_uwo. ¹⁶ Muud jí nə məlwə mə gwág yé, nyə mpu gwág.»

¹⁷ Yésus mú lágə áncuncuma buud. Bəñŋə *omp-wíin bə bwá mú nyiŋgə kə njów. Cínəŋg bwá mú zə jí nyə ná a féélúg bwo kaaná wəəŋgá. ¹⁸ A mú ka ci nə bwo ná: «Ye bi búśə námá kú mpu gwág isâ? Ye bi agwágé ná sâ jēsh í wú tóón nyíi múúd nyúúlúd yí, í cúgé nə ŋkul wá nyə məlwaag_uwo mísh mə Zembî dî. ¹⁹ Nəcé í ányíiyé nyə lámúd. Í yida kə nyə mwô dí ná ndéé í mú wóśs kə bííd.» (Ntó mə cəel ci ná idəw í cúgé nə məlwaag_uwo mísh mə Zembî dî.) ²⁰ Nyə mú nyiŋgə ci ná: «Sâ í wóśs wú múúd dí yí, gwá wá í wá nyə məlwaag_uwo mísh mə Zembî dî. ²¹ Nəcé lâm

mé múúd dí wé bów-bôw mítédúgá mí dɛ zhu yé, nə janɣa, nə júwo, nə məgwú mə búúd, ²² nə minɔomb, nə yéesh móbii, nə mbíya lâm, nə məkəŋ, nə asíy-síy, nə zhíŋ, nə *bwaasúlə mpu, nə dúlə ŋkêny nyúúl, nə cəg ímpwúfú. ²³ Isâ íni byêsh í wú lâm mé múúd dí cwû, byó wé í dá wá múúd məlwaagawo mísh mé Zembî dî.»

Mudá ikûl má búgɔla Yésus

(Mat 15.21-28)

²⁴ Yésus músə wú na kúl nííd. A músə kə kóomb shí á Tir. Wu, nyə mú kə nyíi wúlúgá njówúd, nyə ŋgə sɔ ná muud kú mpu ná nyə ji cínəŋ. Nji buud bwé mú bále námə mpu. ²⁵ Kú námə bwey, ŋgwólúgá mudá mú gwág ná Yésus má jé cínəŋ. Mudá wɔəŋgá, bów-bôw shíshim í á bul bii shilə yé. Nyə á ka zə kəl nyúul Yésus dí shí məkúú. ²⁶ Mudá wɔəŋgá nyə á bə shilə Ogurêk, nyə a byêl lɔəm á Fenisî, shí á Sirî. Nyə á ka zə jəgula nə Yésus ná a yílúg shilə yé jamb. ²⁷ Yésus mú ci nə nyə ná: «Fwog bíd ná bwân ó njów bwé dág ná ndeé, jílə. Nəcə ŋwála ídâw í bwân ó njów, wusə yə ómpyâ, í anywáyé.» ²⁸ Nji mudá éne mú zə bɛsa nə nyə ná: «Ká, Cwámaba, ompyâ bwé dɛ námə cwála mampulú má dá kud táwɔli bwán dí shí má.» ²⁹ Ntó Yésus mú zə ci nə né ná: «Nda wo má mpu bə nə zény ná, nyiŋgág kə wódí njów; məjamb má á ŋə lwáfələ shilə wô má, mé mé wú nyə nyúúlúd.» ³⁰ Mudá wɔəŋgá mú nyiŋgə, kə nyédí njów, kə kwey Mwân mbwúg shí, məjamb má mé wú nyə.

Yésus má lwag akúmálwə

³¹ Mpúsə na, Yésus mú wú ŋgwála á Tir, ciŋgya Sidon. Nyə a líina mpál shí á miŋgwála wûm kə ŋgɛɛ m̄əŋ má Galilê. ³² Cínəŋ bwé mú zə nyə nə ŋgwól

akúmálwê a njúl námá fífi. Bwé mú jəgula nə Yésus ná a bədug nyə məbwê. ³³Ntó Yésus mú zə ηwa múúd éne kə nə nyə kóómb búúd bwé á shígé bə yí. A mú jil nyə inyiná málwád, a yíl. A sey mántənd nyódí inyinád ná ndéé a cilə múúd éne júmúd. ³⁴Né ndéé nyə mú yág gwów, nyə səl fâm, nyə mú ci nə muud éne ná: «Efatal!» (Ntó má ká ná «báñúg!») ³⁵Cé nə cé jəngúđ, muud éne məlwê mə mú bāñ, téembí í mú wú júmúd. Nyə mú mpu ηgə lás. Yésus mú nyingə nə nyə, zə kwey búúd. ³⁶Ntó Yésus mú báásulə bwo ná bwé kú bwεε jaaw tóo muud. Nyə á tεem báásulə bwo ntáni, í mú yida bə nda nyə á ηgə lwâm bwo ná bwé ηgəg nə cúndə. ³⁷Buud bēsh bwé mú bul bî, bwé ηgə ci ná: «Isâ byēsh nyə ηgə sá yí bísə ηkí bul nywa! Nyə bále sá ná wəakúmálwê bwé gwágúg, mifífi mí lásúg!»

8

Yésus mə nyingə yə búúd idâw (Mat 15.32-39)

¹Mwôw məəngû di, áncuncuma buud nyə á zə seəngya kúl Yésus nyə á bə yí. Nda bwé á shígélé bə nə sâ má dê ná, Yésus mú jôw *ómpwíin bé, nyə nə bwo ná ²«Mə ηgə gwág buud óga ηkúñkwónjələ nəcé sánôη sə má ji mwôw málóol, ja gaad bwé cúgé ná nə sâ má dê. ³Ŋkí mə nying bwo ntáni zha ná bwé kəg bwáđí, bwé é kə tag nə məntəmbuli zhíđ, nəcé bóólúgá ηkí bulya bwé ηgə gwaa zhu.» ⁴Ompwíin bé bwé mú bęsa nə nyə ná: «Sá é wíl bwo ntədəlé ná

7:33 8.23   **7:36** Mat 8.4; 9.30-31; 12.16; Mak 1.44-45; 5.43; 9.9; Luk 5.14-15; 8.56   **7:37** Mat 1.31; Iza 35.5-6   **8:1** 6.32-44   **8:2** Mat 9.36

bwá jíla wa bugád?» ⁵ Yésus mú jí bwo ná: «Bí búsa nà íbùléd ínè?» Bwá ná: «Zaṅgbá.» ⁶ Yésus músə ka ci ná buud bwá jíg shí. Ná ndéé a músə ḡwa íbùléd zaṅgbá byəṅḡá, a yə Zembî akíba, a fêy byo ikál ikál, yə ómpwíín bé ná bwá kág ḡḡə kaaw, bwá mú kə kaaw búúd. ⁷ Bwá á bə nà búbaalé íshúshú. Nyə mú ḡwa námá, yə Zembî akíba. Nyə nə ompwíín bé ná bwá kááwug námá byo. ⁸ Buud bwá mú də ná ndéé, jíla. Zhwog ikál í mú lúg tâḡ məkúdá zaṅgbá. ⁹ Í njúl ná buud bwá á jee bə otóshin onḡ. Yésus mú nyiṅg búúd ná bwá kág ḡḡə kə. ¹⁰ Nyə shwal kəwa byóólád, bánḡḡ ompwíín bé bwá mú kə shí á Dalmanuta.

Ofarizyēḡ bwá jü dúg sâ mímbúḡú
(Mat 12.38-39; 16.1-4; Luk 11.16, 29)

¹¹ Ja bwá má kə jé wu yí, *Ofarizyēḡ bwá mú zə shúsə Yésus nə minjígá mí mábwəbúlán, bwá zə jí nyə ná a lwóg bwo dúl *shimbá í ḡḡə zhu ḡwḡw. ¹² Yésus mú səl fām nə mətag má nyúul. Nyə nə bwo ná: «Nəcé jí bí kala buud ga bí ḡḡə céél dúg shimbá yí? Búbálé, má jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé bwele dúg tə sá!» ¹³ A mú bééḡya nə bwo, kwo kə kəwa byóólád ná a lína, kə cindú faḡwíny.

Ompwíín búsa nə jáḡ
(Mat 16.5-12; Luk 12.1)

¹⁴ *Ompwíín bwá á ka wusa ḡwaálə íbùléd ja bánḡḡ bwá á kəwa byóól dí yí, bwá á bə nə nji ḡwúud. ¹⁵ Yésus mú báásulə bwo ná: «Jígá ncə nə *Ofarizyēḡ *ləvur wánḡ, tə yé má Herod». ¹⁶ Bwá mú ḡḡə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «A lás ntáni nəcé

sá cugé nə ɪbʌléd.» ¹⁷ Yésus mú mpu sâ bwá á ngə cí yí. A mú jí bwo ná: «Nəcé jí tédúgá wúsé bí nji ná bí shígé ɲwa ɪbʌléd yí? Jí bí má cá gwág ntáni yí? Kú wámbʌlə ísâ! Bì anyíngáyé ná bə nə fʉg í? ¹⁸ Bì búsə nə mísh, nji bí kú dág í? Bì búsə nə məlwə, nji bí kú gwág í? ¹⁹ Bì anyíngáyé ná téduga ja má á fɛy ɪbʌléd itóon buud otóóshin otóon də yí? Bì á lwándʌlə məbwumú mánéy nə ikál bí á lág nə ndí yí?» Bwá ná: «Wúm nə məbá.» ²⁰ Nyə ná: «Ja má á fɛy ɪbʌléd zəngbá buud otóóshin onɔ̂ də yí, bí á lwándʌlə məkúdá mánéy nə ikál bí á lág nə ndí yí?» Bwá ná: «Zəngbá.» ²¹ Yésus mú cí nə bwo ná: «Ká jí bí má cá gwág yí?»

Yésus má lwag áncím-ncím

²² Ntó bwá mú kə jé Betusayída. Buud bwá mú zə nyə nə ancím-ncím, zə tég Yésus məbwə ná á kúnyág nə né. ²³ Yésus mú zə bíi áncím-ncím wəɔŋgú mbwád, wú nə né kwáádá. Kál bá bwá á kə yí, nyə á ɲwa məntənd, bwiid múúd éne míshád, a bəd nyə məbwə. A mú jí nyə ná: «Ye wo ngə ɲwá dág?» ²⁴ Ancím-ncím mú bény mísh, nyə ná: «Mə ngə dág buud. Búsə nda ilí, nji í ngə jaand.» ²⁵ Yésus mú nyɪngə kwo keel múúd éne məbwə míshád. Nyə mú yál. Nyə mpu dág ísâ byêsh ná ngəŋ. ²⁶ Yésus mú cí nə nyə ná: «Nyɪngág, wo kág bídí; wo kú nyɪngə kə kwáádá níid.»

Yésus jisə Mesî

(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Yésus bánôŋ *ompwín bé bwá músə cɔ̂ na, kə ɲgeɛ məkwáádá mã Sezarê mə Fílíp. A mú ngə jí

ómpwíin bé nûη zhíid ná: «Buud bwé ηgə ci ná mə jisə zə?» ²⁸ Bwé mú bəsa nə nyə ná: «Bóólúgá búúd bwé ηgə ci ná wo jisə Yuánes Nduu-buud, bóól ná wo jisə Eli, bóólúgá bwé ηgə námá ci ná wo jisə ηgwól *múúd micúndá.» ²⁹ A mú nyiηgə jí bwo ná: «Ká bi bāη ηgə ci ná mə jisə zə?» Pyêr músə bəsa nə nyə ná: «Wo jisə *Kríst.*» ³⁰ Ná ndéé, a mú báásələ bwo ná ci bwé kú bwele jaaw múúd sâ á jisə yí.

Yésus má bá ya, a nyiηgə gwúm
(*Mat 16.21-28; Luk 9.22-27*)

³¹ A mú ka tééd jígúílə bwo ná: «Í jii shú má *Mwān mə Múúd ná ocúmbá buud wā ləəm nə milúlúú myā ofada nə *Oyígəli ó mácεε bwé kág jág jugəshi nyə, bwé kudəwa nyə, bwé gwú ntág nyə. Nji a bá gwúm shwoη dí mpúsə mwów málól.»

³² Nyə á jaaw bwo gwo ná kpwóó. Pyêr músə kə nə nyə koogá, kə lás nə nyə. ³³ Yésus músə yid, dúg *ómpwíin bé, a mú ηkáánd nə Pyêr ná: «Wúg mə na, *Sátan! Mitédúgá myô mí cúgé mitédúgá mí Zembî, mísə ηji mitédúgá myā buud.»

³⁴ A mú ka jôw ncúlyá buud bwé á bə cínəηg wá bəndəη ompwíin bé, nyə nə bwo ná: «ηkí muud má cεel bε mə, a bág kú jagələ nyáméfwó; a ηkényúg kwolós jé, a bε mə. ³⁵ Nəcə, múúd mə ká kaambələ nə cug jé, a yida jímbal gwo. Nyəəηg mə jímbál cug jé nəcé mə nə shú Jəjə Kéél yé, a faam. ³⁶ ηkí muud má bii mábii mēsh mâ shí ga ná ndéé *shíshim yé jímb, wáyé mfíí nyó é bə nə ndí cínəηg yí? ³⁷ Muud ji nə

8:28 6.14-15; 9.11-13; Luk 7.16   **8:29** Mat 16.16   * **8:29** Kríst: Kríst mə ká nə «kwíidye buud Zembî nyə á kaag yé.»   **8:30** 9.9

8:31 9.30-32; 10.32-34   **8:34** Mat 10.38-39; Luk 14.27; 17.33; Yuá 12.25   **8:34** 1Pr 2.21

ηkul wá jí shú ná a nyíngəg bii shíshim yé? ³⁸ Mpugá ná muud mə bá gwág mə shwôn, gwág íciyá byâm shwôn kala búúd á mitédúgá olílingí í ηgá sá məbɔw ga dí yé, Mwân mə Múúd mə bá námá gwág nyə shwôn ja á bá zə a ηgə ηkənəwa məηkənəwa mə Sóóηgú yé, bən̄n̄η miféeshá mí wə́ηgəles yí.»

9

¹ A mú nyiηgə ci nə bwo ná: «Búbále mə jaaw bí ná, bóól búúd básá wa óga, bwé abulé bwεε yə, bwé kú fwo dúg Faan mə Zembî mə wóós nə ηkul.»

*Yésus mə lwóyá mülwaná myé
(Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)*

² Mpúsə mwɔw məsaman, Yésus mú ηwa Pyêr nə Zhâk bá Yuánes. A mú wú nə bwo búúd dí, bwé kə bád wúl məma mbánúđ, nji bən̄n̄η kú nə ηgwól múud. Nyúúl nyé mú shwɔ́ɔla bwo míshúd, ³ mikáándé myé mí mú ηgə jág bul faan nə mbii məfumə mâ ná, tɔɔ muud cúgə nə ηkul gusa mikáándé ná ndéé mí fumə ntó. ⁴ Cínəηgú, Moyíz bá Eli bwé mú wóós, zə ηgə lésha nə Yésus. ⁵ Pyêr músə ka ci nə Yésus ná: «*Rabi, nywaálə ηgólə ji wa. Sá shúməgá məbanda məlól, ηgwúd shú dwô, dúl shú mə Moyíz, dúlúgá shú mə Eli.» ⁶ Pyêr nyə a shígé mpu sá á cíg yí, nəcé bən̄n̄η bóólúgá *ompwín bwé á bul gwág ifwaas nda bwé nyé. ⁷ Seegya nji gúndá í mə zə búdal bēsh. Bwé mú gwág kál í ηgə wú gúndá jɔəηg dí ná: «Mwân waamə abábə wé éga. Ságá nyə məgwág.» ⁸ Ompwín bwé mú ntâg ηgə yáɔwə,

8:38 Mat 10.33; Luk 12.9
məgwág: Mbá 18.15

9:1 Mat 16.28

9:7 1.11 Ságá nyə

bwé kú ná dúg tɔɔ muud shús, nji bɛ́nɔ́h Yésus wá bwé á bə.

⁹ Ja bɛ́nɔ́h bwé má ka ngə shulə wú mbáɲ dí yí, a mú lás nə bwo ná: «Ci bi kú jaaw múúd sâ bí ámə dúg yí, kə wóós ja *Mwân mə Múúd mə bá gwúm shwon dí yí.» ¹⁰ Bwé mú baagulə ci ni, nji bwé mú ngə nyímbula bwémé nə bwémé ná: «Gwúmále máshwon dí á ngə ci ga, í ká ná jí?» ¹¹ Ná ndéé bwé músé jí nyə ná: «Nəcə jí *Oyíguli ó mácɛɛ bwé dɛ ci ná í jii ná Eli fwóg tééd zə yí?» ¹² A mú bɛ́sa ná: «Jí bále bə ntó ná Eli má jəlá nə fwo zə, zə təl ísá byêsh ícé byáɲúd. Ká nəcé jí jísé cilyá Kálaad Zembí dí ná bwé bá mpyêny Mwân mə Múud, bwé bul jugushi nyə yí? ¹³ Sâ ngwúdá, mɛɛ má jaaw bí ná Eli nyə a shí bwey zə. Buud bwé á sá nyə mbií wêsh bwé á cɛel yí, námə nda jí cilyá shú dé dí ná.»

*Yésus má yíl ngwól mwân jamb
(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)*

¹⁴ Ja bwé má kə wóós *ómpwíin dí yí, bwé mú kwey mánkúmbə mə búúd mə má lyɛ bwo, bɛ́nɔ́h Oyíguli ó mácɛɛ bwé ngə sɛ́ɲasa məkəl. ¹⁵ Nji mánkúmbə mə búúd mání mə má dúg Yésus yí, bwé mú seegya, bwé mú ngə kə nə mikúlá, kə ngə báda nyə. ¹⁶ Yésus mú jí ómpwíin bé ná: «Jáyé bínɔ́h buud óga ngə sɛ́ɲasa məkəl nə ndí yí?» ¹⁷ Na zhwoɲ buud éne dí, ngwól múúd mú bɛ́sa nə nyə ná: «Yíguli má ámə zə nə mwân waamé wódí, wúl shíshim í má sá ná a bág kú ná lás. ¹⁸ Í mú ntâg ka dɛ bə, kúl jêsh í ámə wóós ná í bii nyə yí, í jumə nyə shí, ifúlug lwánd nyə mpu, a ngə fúgal məjə, a shwal nyánəwo. Má

ámə jí ómpwíín bwô ná bwə yílég nyə jamb dɔəŋgɛ,
 bwə shígé kwag.» ¹⁹ Yésus músə bî ná: «Wúu! Yé
 óhááden óga! Mə e bá kə nə bî ntáni kə wósós ŋgow?
 Mə e bá jísəw bí kə kumə jáyé ja? Zəgá mə nə mwân
 wəəŋg.» ²⁰ Bwə mú kə nə nyə. Nji shíshim ni* í má
 dúg Yésus yí, í mú juŋg mwân nə ŋkulû, a mú juma
 shí, ŋgə bíŋgala, ifúlug í ŋgə wósós nyə mpud. ²¹ Yésus
 mú jí sósŋgú mwân ná: «Í á tééd nyə jáyé ja?» A mú
 bəsa ná: «Í á tééd nyə, a njúl ná mwántombú. ²² Í də
 cəel gwú nyə. Í də kəl nyə tɔə kuda dí tɔə məjúwód
 ija ija. Nkí wo ji nə ŋkul sá gúl sâ shú dé, gwágúg
 sá ŋkúnkwónǵálə, kwííndúg sâ.» ²³ Yésus mú yagula
 nyə ná: «ŋkí wo ji nə ŋkul!» Ntó, a mú jaaw nyə ná:
 «Múúd yêsh mə *búgúlá Zembî yé ji nə ŋkul sá sâ
 jêsh.» ²⁴ Cé nə cé sósŋgú mwân mú lás gwów gwôw
 ná: «Mə ŋgə *búgala! Nji, yóg mə ŋkul ná mə mpúg
 bə nə búgə!» ²⁵ Buud bwə mú zə sɛɛŋgya áncuncuma
 kúl bwə á bə yí. Ntó Yésus mú ŋkáánd nə shíshim
 ábúbôw wəəŋg ná: «Wo shíshim ŋgə juwo mwân
 məlwə nə mpu ga! Mə yímbálí wo ná, wúg nyə
 nyúúúléd! Ci wo kú ná bá nyiŋgə nyíi nyə nyúúúléd!»
²⁶ Í mú kîm nə ŋkulû, í juŋg mwân ná ndéé wú nyə
 nyúúúléd. Mwân mú cɔ́ fudəd ná nyágúsə, zhwog
 buud bwə ŋgə ci ná: «A má yə.» ²⁷ Nji Yésus mú bíi
 nyə mbwə, wɛel nyə. Mwân mú tɔw tátəlî. ²⁸ Ná
 ndéé, Yésus mú kə nyíi njów. Ompwíín bé bwə mú
 kə jí nyə wu bənónŋ bwáméfwó ná: «Nəcé jí sá bəŋ
 shígé kwag yílələ shíshim ni yí?» ²⁹ A mú bəsa bwo
 ná, bwə də yíl mbíi ni nji nə məjəgala.

* **9:20** Bóól bwə ŋgə ci na ná: «Ja mwân nyə a dúg Yésus yí.» **9:27**
 5.41

*Yésus má jaaw ja ábeé ná a bá ya, a mú gwûm
(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)*

³⁰ Bwá mú zə lə na. Bwá líina Galilê. Yésus nyə a shígé cɛɛl ná buud bwá mpúg kúl bwá á bə yí, ³¹ nəcə nyə á ngə jííguli *ompwíín bé. Ná ndéé, a mú ngə jaaw bwo ná: «Í jíi ná *Mwân mə Múúd bəg kaanz məbwə mə búúd dí, bwá bág gwú nyə. Nji mpúsə shwiy dé, nyə bá já shwoŋ dí mwəw məbá, a mú gwûm jwəw áléel.» ³² Nji Yésus nyə á tɛɛm ngə jaaw bwo ntó, bwá á shígé mpu gwág. Bwá mú bul gwág ifwaas. Bwá ngə fúndə jíla nyə ná nyə féélág bwo isá nyə ngə jaaw bwo yí.

*Zá jí fwó múúd
(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)*

³³ Ntó bwá mú kə jé Kapɛrnawûm. Cínəŋg bwá mú nyíi wúl njówúd. Yésus mú jí ómpwíín bé ná: «Jí gwáméfwó bí ámə ngə séŋusa məkəl nə gwo zhíi nə zhíi yí?» ³⁴ Bwá mú jí ná kufug, nəcə zhíi nə zhíi, bwá á ngə shwə ná bwá cɛɛl mpu nyəŋg jí bul bə fwámé múúd bwá dí gwoŋg dí yé. ³⁵ Ntó Yésus mú zə jí shí. Nyə jəw *ómpwíín wûm nə óbá bé. Nyə nə bwo ná: «Múúd mə céél bə tówe shwóg á gwoŋg jín yé, nyə jəlá nə bə múúd a mpúsə, nyə bə námə sóol məsáal á gwoŋg jínúd.» ³⁶ Nyə ká shín lás ntó, nyə mú zə ŋwa gúl kúkágə, tál bwo nyə míshúd, a mú ŋwa nyə nyədí məbwád. Nyə nə bwo ná: ³⁷ «Muud mə lég gúl kúkágə nda jíga jínə dâm dí yé, a mə lég mə. Muud mə lég ntəg mə yé, nyə alégə mə, a lég múúd nyə á nti mə yé.»

*Buud wâ shédí kóómbúd
(Luk 9.49-50)*

³⁸ Na Yuánes mú ci nê Yésus ná: «Yígũli, sá ámə dúg ɲgwól múúd ɲgá balan nê jíná dwô, ɲgə yíl buud məjamb nê ndí. Sá ámə ka kaambulə nê nyə nê a kú ná ɲgə sá nəcé a cugé sádí gwoonɲg dî.» ³⁹ Yésus mú bɛsa nê nyə ná: «Kúgá dɛ kaambulə nê a kú ɲgə sâ. Muud cúgə nê ɲkul balan nê jíná dâm, sá *máshimbá nê ndí, nê ndéé nyə nyɲɲgə kə ɲgə lás nê mə ɲkí bôw. ⁴⁰ Nəcé muud nyá aɲgê nê mpíi shé yé, jì shédí kóómbúd. ⁴¹ Muud mə bá yána təɔ ɲjì láá májúwó ɲgwûd, ɲgulal bí mádí jínád nəcé bí bálə búúd ó *Kríst yé, búbálé, mə jaaw bí ná, muud wəɔɲgú nyə abúle shúb myána myâ cínɲg.»

*Sám í bul jìlə
(Mat 18.6-11; Luk 17.1-2)*

⁴² «Njì, ikúkágó í ɲgə *búgula mə íga, múúd mə ká kwal gúl bəɔgú, í bul jəla nê bwá kəlɲg muud wəɔɲgú məma kwóógú cúnád, bwá kul nyə nê dwo mán. ⁴³ Ntó, í ká bə nê mbwê wô ɲkí kuú wô í ɲgə kwal wo bəɔgú, sámbúg wə, nəcé í bul jəla nê wo cúgəg cug á kandugə wo ɲjúl nê kúl mbwê ɲkí kúl kuú, ⁴⁴ ntɔ nê wo bəg nê məbwê mwô mēsh wo mú kə kuda á kandugə jísé kú jímə yíd. ⁴⁵ Í ká bə nê kuú wô í ɲgə kwal wo bəɔgú, sámbúg wə, nəcé í bul jəla nê wo cúgəg cug á kandugə wo ɲjúl nê kúl kuú, ⁴⁶ ntɔ nê wo bəg nê məkuú mwô mēsh wo mú kə kuda á kandugə jísé kú jímə yíd. ⁴⁷ ɲkí jús dwô í ɲgə kwal wo bəɔgú, tíg dwo. Í bul jəla nê wo nyíg Faan má Zembí dí nê ncwaan jús, ntɔ nê wo bəg nê mísh

mwô mēsh bwé bá kə kul wo kuda á kandugəd. ⁴⁸ Cínəŋg kuda jəŋgúd ilúmágé í dɛ də nyúul yí í ádé fudə. Kuda kú námə bwɛɛ jímə. ⁴⁹ Mpugá ná kuda í bá wá múúd yēsh məgwām námə nda ca í dɛ wá məgwām ídɛw dí ná. ⁵⁰ Ca dásə jɔ sâ. Sâ ŋgwúdâ, ŋkí ca í sóómb, jí í bá nyiŋgə wá dwo məgwām? Bágá námə nda jɔ ca mpədúgá búúd, bí mú ka bə nə ŋkul ji mpwogé mpədúgá biméfwó nə biméfwó.»

10

Yésus nə məgwú mə bâ
(*Mat 19.1-9; Luk 16.18*)

¹ Nə ndéé, Yésus nyə á ka wú na, kə shí á Yudéa, Zhurdê fanwiny. Buud bwé mú zə áncuncuma zə ŋkúndəw cínəŋg nyádi. A mú ŋgə jíŋguli bwo nda nyə á dɛ sá ná. ² Bóól *Ofarizyēŋ bwé á zə kə nyádi, kə bwówulə nyə, bwé ná: «Ye məcəx míshé mə ŋgə ci ná muud jí nə ŋkul yíl múdá yé bâ?» ³ Ntó nyə mú bəsa bwo ná: «Moyîz nyə a báásulə bí ná jí?» ⁴ Bwé nə nyə ná: «Moyîz nyə á cilə ná múúd mə ká cɛɛl yíl múdá yé bâ, a yə nyə kálaad məgwú mə bâ.» ⁵ Yésus mú ci nə bwo ná: «Moyîz nyə á yə bí cɛx dəŋgú nəcé lal bí milâm. ⁶ Sâ ŋgwúdâ, ja Zembî nyə á té isâ byēsh yí, nyə a sá mudúm bá mudá. Ntó nyə á ci ná: ⁷ “Nda mə mə sá bwo ntúní ná, mudúm mə bá lúgə sóŋgú bá nyəŋgú, a kə leedya nə mudá yé, ⁸ bá obá bwé mú bə nyúul ŋgwúdâ.” Ntó jí nə bwé cúgə ná búúd obá, bwé músə muud ŋgwúd. ⁹ Muud nyə ajáláyé nə ka béég sá Zembî mə laad yí.»

9:48 Iza 66.24   **9:49** Ləv 2.13   **9:50** mpwogé: Luk 2.14; 1Te 5.13; Rom 12.18   **10:1** Luk 9.51   **10:3** Mat 5.31   **10:6** Mət 1.27   **10:7** Mət 2.24

10 Ja bânêñ *ompwíín bé bwé má kə wós njów yí, bwé mú kwo jí nyə ná a féélúg bwo lésú wəñgú. 11 Ntó wé nyə á ci nə bwo ná: «ŋkí muud mə yíl múdá yé bâ, a bá múdá shús íí, muud wəñg mə sá mínəmb mísh mə múdá nyə ámə yíl yéd. 12 Tə mudá, á ká wú bâ, a nyiŋə kə dúl báád íí, a mə sá námé mínəmb.»

*Yésus má bəd bwân óntombú məbwâ
(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)*

13 Bóól búúd bwé á ka zə nə ikúkágé wé Yésus ná a kúnyág nə byo. Nji *ompwíín bwé mú lás nə bwo. 14 Nda Yésus nyə a dúg ntó ná, nyə a lámusa nə ompwíín bé, nyə nə bwo ná: «Bídúgá ikúkágé í zég mádí, kúgá kaambələ nə bwo, nəcé Faan mə Zembî dúsə sâ á mbíí búúd wáŋ. 15 Bábáélé, mə jaaw bí ná, muud yêsh nyə amágúláyé Faan mə Zembî məməgúlá mə kúkágé yé, muud wəñgú cúgé nə ŋkul nyíí cínəŋ.» 16 A mú ŋkêny bwân bəñgú, ŋə bəd bwo məbwâ, ŋə yə bwo ocúncésh.

*Yésus bá muud byəəg
(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)*

17 Yésus mú zə cə na. A ŋə kə zhíd, ŋgwól múúd mú zə nə kúlá, zə kúdəw nyédí shwóg. A mú jí Yésus ná: «Jəjə Yígúli, jáyé jə sâ mə sáág ná mə bííg cəg á kandəgə kandəgə yí?» 18 Yésus mú yida ci nə nyə ná: «Nəcé jí wó jəw mə ná jəjə múúd yí? Kú nə muud jí jə múúd, nji Zembî nyəméfwó. 19 Wo mpú dí məcəxə mága? “Wo kú gwú múúd, kú sá mínəmb, kú júwo, kú yə múúd mpwəne á sá nyə ampúyé yí, kú shiig múúd, gúmal sóñgú woó nə

nyɔɔŋgá woó.”» ²⁰ Muud éne mú bɛsa nə nyə ná: «Yíguli! Mə ŋgə bɛ məcɛɛ məni mēsh, tédéd íkágád zə kumə múús.» ²¹ Yésus mú dúg nyə ná figá-figá, a mú gwág nyə cey lámúd. Nyə nə né ná: «Í ŋgə ná fúfə wo sâ ŋgwúd. Kaá kusha ísâ byêsh wó jí nə ndî yí, wo yə mímbúbúwá *mwaanê wɔɔŋgâ, wo ka bá kə bə nə məbii gwôw; ság ntó wo ka zə bɛ mə.» ²² Muud wɔɔŋg mú shúsula nə mpɛsá má Yésus, a mú ntâg kyey, nəcé nyə á bə nə zhwog məbii.

²³ Yésus mú ciŋg mpwóómbá dúg nyédí mákoogú ná ndeé, a mú ci nə *ompwíín bé ná: «A kwowulálə ná buud bí nə məbii wá bwə nyíig Faan má Zembî dí eé!» ²⁴ Ompwíín bé bwə mú káam ciyá jɔɔŋg, Yésus mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Yé bwân bâm! A kwowulálə ná muud nyíig Faan má Zembî dí eé! ²⁵ Í yida nywá bə kúná-kúnə ná *shamô nyíig luun lú ndundu dí, ntɔ ná muud á bulya məbii nyíig Faan má Zembî dí.» ²⁶ Nji bwə á gwág ntâni yí, bwə á bul káam, bwə mú ŋgə nyímbula bwámé nə bwámé ná: «Ká zó jí nə ŋkul *dúg cug yé?» ²⁷ Yésus mú kənd mísh bwádí, a mú ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ŋkul sá jíni jâŋ, nji Zembî; nəcé Zembî nywáá jí nə ŋkul sá sâ jêsh.»

²⁸ Pyêr mú ja lósú, nyə ná: «Ká, dugí! Sə báá sə á má shîn lúgə ísâ byêsh, sə zə bɛ wo.» ²⁹ Yésus mú bɛsa ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, ŋkí muud mə sá ná, tɔə minjów, tɔə məshí, tɔə omínyəŋh, tɔə okóól, tɔə nyɔɔŋgá, tɔə sóŋgá, tɔə bwân, a lúgə byo shú dâm, nə shú bwiŋgúlə Jɔjɔ Kéél, ³⁰ nyə é nyiŋgə bíí ísâ byɔɔŋg byêsh ija təd té nyə é ŋgə cugə wa shí

yí: tɔɔ minjɔw, tɔɔ məshí, tɔɔ omínyɔŋh̄ nɛ okóól, nɛ nyɔɔŋgá, nɛ bwân, ija tɛd, a bwəma nómé nɛ cúwálí cínɔŋg, nɛ ndéé a ka bá kɛ cugə kandugə kandugə cug í zág yíid. ³¹ Bóól ncúlyá buud bwé tál shwóg wá, bwé bá tɔw mpásə, bɔɔŋg bwé tál mpásə wá, bwé bá tɔw shwóg.»

*Yésus má jaaw ja áléel ná a bá yə, a mú gwûm
(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)*

³² Bwé á ka ŋgə bád kɛ Yurúsəlem, Yésus tál shwóg, ompwíin bé bwé ŋgá bɛ nyə mpásə, mílám mí kál bwo gwôw nɛ ifwaas. Tɔɔ buud bwé á ŋgá bɛ bwo wá, bwé á ŋgə nómé bεemb. Yésus mú ŋwa *ompwíin wûm nɛ óbá bé, a wú nɛ bwo búúd dí, bánónŋ kɛ ŋgə kyey koogú, a mú ŋgə jaaw bwo isá í bá zə s̄y nɛ nyə yí. ³³ Nyə ná: «Dugá, sé ŋgələ bád kɛ Yurúsəlem óga; mpugá ná *Mwân mə Múúd mə zə kɛ kaanz məbwə mə mílúlúú myá ofada nɛ *Oyígulí ó máccɛ́d. Bwé é cɛɛlə nyə shwiy, bwé mú kɛenzh nyə məbwə mə íkúl ishúsád. ³⁴ Bwé wá bwé bá cágulə nyə, bwé sey nyə məntənd mpwóómbád, bwé fyáməsə nyə mílwón, bwé mú gwú nyə. Nji nyə bá gwûm shwɔŋ dí jwôw áléel.»

*Zá jí fwó múúd
(Mat 20.20-28)*

³⁵ Nɛ ndéé, Zhâk bá Yuánes, bwân ó Zhébedé, bwé mú zə shísh wə Yésus, zə ci nɛ nyə ná: «Yígulí, sé má téég wo məbwə, ság sé s̄a sé é jí wo yí.» ³⁶ A músə jí bwo ná: «Bí mə jí nɛ mə sáág bí jí?» ³⁷ Bwé mú bɛsa ná: «Yág sé wáda nɛ sé b̄ag jí wo, nyíga mbwə məkóól, nyíga mbwə məncwûm ja wó bá kɛ jí wódí

jiya gúmád yí.» ³⁸ Yésus mú bɛsa ná: «Bí ampúyé sâ bí ngé jii yí. Ye bi bí nɛ ñkul ñgul bálá má é ñgul yí, ñkí ná bí duwan nduwán má é duwan yí?» ³⁹ Bwó ná: «Haaw. Sá bí nɛ ñkul ñgul.» Yésus nɛ bwo ná: «Bálá má zé ñgul yí, bí é ñgul gwo, tɔɔ nduwán má zé duwan yí, bi é duwan námá wo. ⁴⁰ Nji, kósmb á ná bi jíg mɛ nyíga mbwê mɛncwûm nyíga mbwê məkóól, mɛ dí jí nɛ ñkul ñwa wúni cígúlá, ijiya byɔɔng bíse shú búúd í á bwey kwɛmɛsɔw wá.» ⁴¹ Ja bóól *ómpwíin wûm bwé á gwág ntó yí, bwé a gwág Zhâk bá Yuánes bôw. ⁴² Yésus mú jôw bwo, lás nɛ bwo ná: «Ñgaá bi mɛ mpú ná buud bwé ñgá wúmɛ nɛ jiya tówe shwóg íkûl ishús dí wá bwé ñgɛ nteɛng ijwûga byán, ofwó búúd bwé ñgá lwóya nji mpâl. ⁴³ Í ajaláyé nɛ bæ ntó bí bân dí. Nyɔɔng yêsh mɛ céél bæ fwó múúd gwoɔng jín dí yé, yídag sêy nɛ bóól. ⁴⁴ Nyɔɔng mɛ céél tôw bí shwóg yé, bág bóólúgá lwaá. ⁴⁵ Sâ jɔɔngû wá jísá ná *Mwân mɛ Múúd nyɛmɛfwó nyɛ a shígé zɛ ná bwé séyúg nɛ nyɛ. Nyɛ á yida zɛ sêy nɛ buud, a yána námá cug jé shú ná ncúlyá buud bwé bág ofulí*.»

Yésus mɛ bêny Bartimê mísh
(*Mat 20.29-34; Luk 18.35-43*)

⁴⁶ Ntó, Yésus bánɔɔ òmpwíin bé bwé mú kɛ kumɛ Zheríko. Bwé mú ñgɛ lɔ ñgwéla wɔɔngû; buud bwé á ñgɛ bɛ bwo áncuncuma. Ñgwól áncím-ncím nyɛ á bæ zhíí dí koogá, a ñgá gwáamb buud isâ. Muud

10:38 Mat 26.39; Mak 14.36; Luk 12.50; 22.42; Yuá 18.11   **10:39**
Mis 12.2   **10:43** 9.35; Mat 23.11; Luk 9.48   **10:45** Mat 20.28

* **10:45** Bwé á ðu jóna ñkúmba tâɔ shú ná ñkúmba kwám í bág fulí. Tâɔ nyɔɔng wá Yésus nyɛ a jóna nɛ cug jé shú búúd bêsh yí.

wəŋgə nyə á bə nə jínə ná Bartimê, mwân má Timê.
⁴⁷ Nyə mú gwág ná Yésus á Nazarêt wə ŋgə cə éne.
 Ntó nyə mú tééd ŋgələ kím ná: «Yésus, mwân mə *Dávid, bwíggúg mə ná ŋkwonjá.» ⁴⁸ Nji buud bwə
 mú ŋgə ŋkáánd nə nyə. Təə ntó nyə mú mpu bân
 kál gwôw ná: «Yé Mwân mə Dávid, bwíggúg mə ná
 ŋkwonjá.» ⁴⁹ Yésus mú shigəla. Nyə ná buud ná:
 «Jówúgá mə nyə.» Bwə músə jôw áncím-ncím. Bwə
 nə nyə ná: «Səlug lâm shí! Tówúg! A ŋgə jôw wo.»
⁵⁰ Muud éne mú wusə kúúd jé koogú. A mú bumb,
 læl kə wə Yésus. ⁵¹ Yésus mú ci nə nyə ná: «Wó jii ná
 mə sáág wo ji?» Ancím-ncím mú bəsa ná: «Ye yíggəli,
 ság ná mə kwóg dúgya.» ⁵² Yésus nə nyə ná: «Kaág
 mpwogé, wo má *dúg cəg nəcé búgə gwô.» Cé nə
 cé, mísh má mú nyiŋgə dúgya nyə. A músə bə nyə.

11

Yésus mə nyí Yurúsəlem

(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Yuá 12.12-16)

¹ Ja bwə á ŋgə shísh kúnə-kúnə nə Yurúsəlem yí,
 bwə á kə wós ŋgəé Betafazhe, *Mbúnj wəolivyé dî.
 Yésus mú lwâm *ómpwíín óbá. ² Nyə nə bwo ná:
 «Kəgá na dánd á shwóg níid. Í é bə, bí ká námá
 jé, bí kwey cwə jakáás cəglá, í njúl ná təə muud kú
 fwo bwəle kəwa nyə kwonud. Bí ó ciný gwo, zə mə
 nə gwo. ³ Nkí muud mə jí bí ná nəcé jí bí ŋgə ciný
 gwo yí, bí bəsa nə nyə ná: “Cwáməba wə ŋgə jii gwo.”
 Muud wəŋgə nyə é læl námá bíd ná bí zəg nə gwo.»
⁴ Ompwíín bwə mú kə, bwə mú kə kwey cwə jakáás
 cəglá kúnə-kúnə nə wúl mpumbé, njwónj dí koogú.
 Bwə mú ciný gwo. ⁵ Bóslágá búúd bwə á bə cínəŋg

wá, bwé mú jí bwo ná: «Jí bí ngé sá ní? Bí má ciny cwɔ jakáás ní nəcé jí?» ⁶ Bwé músə bɛsa mbií Yésus nyə ámə jaaw bwo yí. Buud bɔɔŋg bwé mú bíd ná bwé kág nə ndî.

⁷ Bwé mú zə Yésus nə cwɔ jakáás, bwé ngə yîl mikáándə myán ngə jɛel gwo kwonɔd. Yésus músə jí gwôw. ⁸ Ncúlyá buud bwé mú ngə taalə mikáándə myán zhíí nə zhíí, bóól bwé ngə búgə məmpúnzə má ílíí məkoogú ngə zə taalə zhííd. ⁹ Shwíinzhá buud bwé á ngə kə Yésus shwóg wá nə bɔɔŋg bwé á ngə bɛ mpúsə wá bwé á ngə wá ngwa ná: «Hosána! Gúmə í bág nə nyɔɔŋg ngə zə jínə mə Cwámba dí yé. ¹⁰ Gúmə í bág nə ijwûga í ngə zə yí, ijwûga í Dâ *Dávid! Hosána jɔŋ lə gwów dí cwû!»

¹¹ Ja Yésus nyə á kumə Yurúsalem yí, nyə á kə nyíi *Lun mə Zembî, a músə kənd mísh Lun dɛshɔd. Nda í á bə mpwó-kugú shí ná, a mú cúwo tóón, nyinɔgə kə nə ompwíín bɛ wûm nə óbá Betanî.

Yésus mə shwó líí figyê
(Mat 21.18-19)

¹² Mán mələm, bwé mú wú Betanî. Yésus mú ka gwág zha. ¹³ A mú dúg shug lú *figyê shwóg-shwóg í njúl ná ŋkudá. A mú kə dúg ná ka nyə é kwey mpumə cínɔŋg. Nji, ja á má kə wóós líí dí shí yí, a mú kwey nji ikáá nə ikáá, nəcé í a shígé fwo bə baan lə mpúmá. ¹⁴ A músə ci nə figyê ná: «Muud nyə abúlé ná bá bwele də tɔɔ bumə gwô.» Nyə á ngə lás ntó, *ompwíín bɛ bwé ngə gwág.

Yésus mə wíŋg búúd ó míkus Lun mə Zembî
(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Yuá 2.13-16)

15 Bwé mú nyingə jé Yurúsalem. Né ndeé, Yésus mú kə nyíi *Lun mə Zembî, a mú kə wíng búúd bwé á ngə sá mikus cínəng wá. A shîn lwág ítúwali í búúd bwé á ngə sá icénd í *mwaanê wá, nə ishíya í bəəng bwé á ngə kusha məfəf wá. 16 A ban nə muud kú ná líina nə mbag Lun mə Zembî dí cwû. 17 A mú ka zə yə bwo njígúla, nyə nə: Ngaá jí cilyá Kálad Zembî dí ná: «Bwé bá də jôw njôw wâm ná: “njôw məjəgula á ikûl nə ilwon byêsh?” Ká bí bəh mə yida sá nə í bəg daage lú íjúwâl.»

18 Milúlúú myá ofada nə *Oyíguli ó məcəξ bwé mú gwág sóólúgú wəəngə. Bwé mú ngə sə məzhií nə bwé gwú Yésus, nji bwé á ka ngə fúndə nəcə njígúla yé á ngə bul nyíi buud mílamád, buud ngə bul káam. 19 Mpwó-kugú shí, Yésus bənhə *ompwíin bé bwé músə wú ngwəla.

*Njígúla búgə nə dúlə sá məjəgula
(Mat 21.20-22)*

20 Mán mələm, bwé mú nyingə kə ngwəla, bwé mú dúg líi *figyé, í mə shîn shwáas kə jé míkəplád. 21 Pyêr mú zə téduga sá Yésus nyə ámə sá yí, a mú ci nə Yésus ná: «*Rabi! dugí! Figyé wó ámə shwó yé mə shwáas.» 22 Yésus mú ntəg ci nə bwo ná: «Búgúlagá Zembî! 23 Búbələ, mə jaaw bí ná, nkí muud mə ci nə mbəh ga ná: “Túwúg na, wo kəg juwa mən”, a ká bə nə lám búgə, kú ngə sá məshwán, í bəle sýy nda nyə ámə ci ná. 24 Gwé wə mə jáaw bí ná, sá jêsh bí mə bá gwáamb məjəgula dí yí, bəgá nə búgə nə bi mə bii, bí dúg í bə námə nda bí ámə gwáamb ná.

11:17 Iza 56.7; Zhe 7.11   11:18 12.12; 14.1-2   11:23 Mat 17.20;
Luk 17.6   11:24 Mat 7.7; Luk 11.9

25 Ja bí tál títalí ngə sá məjəgula yí, ηkí muud má tádúgá íwushí ηgwól múúd nyə á wush nə nyə yí, a júúg muud wəɔηgâ. Ságá ntó, Sóóηgú wán jísə gwów yé júúg námə bí nə iwushí bín.» 26* [Nji, ηkí bí mə bə kú də juu bóól búúd íí, Sóóηgú wán jísə gwów yé kú námə də juu bí nə məbôw bí má də sá má.]

*Nkul ijwûga má Yésus í ngə wú ηgow
(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)*

27 Bwə mú zə jé Yurúsəlem. Yésus mú kə ngə kyey *Luη má Zembî dí cwû ná ndeé, milúlúú myâ ofada nə *Oyíguli ó məcεε nə ocúmbá buud bwə mú kə nyádí. 28 Bwə mú jí nyə ná: «Nyáyé ηkul wó ηgə sá ísâ íni nə ndí yí? Zó nyə ámə yə wo ηkul ná wo zág ηgə sá byo?» 29 A músə bεsa nə bwo ná: «Mə zə námə fwo jí bí ηjígá. Bí má ká bεsa, mə mú jaaw bí ηkul má ηgə sá misóólúgú míga nə ndí yí. 30 Nduwán Yuánes nyə á ηgə duu buud yí, í á bə nə nyáyé ηkûl? Ye ηkul á gwów wə Zembî, ye ηkul á buud? Bεsagá mə.» 31 Bwə mú téduga ná: «ηkí sə má ci ná “gwów”, nyə e jí sə ná: “Ká nəcé jí bí a shígé *búgula nyə yí?” 32 Sə má ká məel ci ná í á bə ηkul á buud íí, ηkwée sê! Buud bēsh bwə ηgə magulə ná Yuánes nyə á bə *muud micúndá.» 33 Bwə mú bεsa nə Yésus ná: «Sə ampúyé.» Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə ajááwé námə bí ηkul má ηgə sá misóólúgú míga nə ndí yí.»

12

*Kanda ósól ó mäsáal ó abúbôw
(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)*

1 Nyə á ka zə kənd milúlúú myâ ofada nə

11:25 Mat 7.1; Luk 6.37 * 11:26 Míl mícilyá mí ayág mí cúgé nə mpánzə ní. 11:32 Mat 14.5 12:1 Iza 5.1-2

*Οηκume ó máceεε nə ocúmbá buud óni kanda. Nyə nə bwo ná: «ηγwól múúd nyə a sá fambá *vînyə, wá gwo lunɣula dí. A fáág bíí dúlə bá nyáam mpúmá, a lwɔ cwámbá ísándálé, a mú yə búúd fambá jəɔηg mácéed. A músə kə ηjəɔndəd. ² Fwála lú mámwwááɣulə dí, nyə á kənd ηγwól sóol məsáal yé ná a kág ηwa nyə dé kəw lə mpúmá búúd bwá á lúg nə fambá wá dí. ³ Nji buud bəɔηgá, bwá mú yida bii sóol məsáal wəɔηgá, danɣulə ná ndeé nying nyə məbwə məbwə. ⁴ Muud fambá mú nyingə kənd ηγwól sóol məsáal yé. Bwá mú wá nyə fáη lúúd, séémbəli námə nyə nə məlwíy. ⁵ Muud fambá nyə á nyingə kənd muud shús. Bwá mú kə gwú nyāη. Nyə mú nyingə kənd bóol ηkí bulya, bwá mú námə sá bwo nda bəɔηg wá ashúshwóogá: bwá cú búga, bwá gwú búga. ⁶ Muud fambá nyə á ka bə nə mwān yé nyə á də bul də cəel yé. A mú ka zə jəna kənd mwān yé wəɔηg búúd bəɔηg dí, nyə ηgə téduga ná gúl ja, buud óni bwá é gwɔɔ nyə ná mwán yé. ⁷ Ká, ja búúd bwá á lúg nə fambá wá bwá á dúg mwān éne yí, bwá á ηgə ci bwámé nə bwámé ná: “Dugá! Muud mə bá lúg nə lúgí óni. Shé gwúgá nyə, shé bāg lúg nə lúgí jé.” ⁸ Bwá mú zə bii nyə, gwú nyə ná ndeé wusə ncā fambá.» ⁹ Yésus mú jí milúlúú myā ofada nə Οηκume ó máceεε nə ocúmbá buud óni ná: «Nda bíí mé dúg ná muud fambá mə bá zə sá jí? Mεε mə dúg ná a bá zə, zə gwú búúd bwá á lúg nə fambá wá, a mú yə búúd óshús fambá jé. ¹⁰ Bì afwóyε bwele lɔ míciyá mí Kálad Zembî dí ná:

Kwóógú ólwɔye bwá á myaas yí,

dwó wá í má bæ kwóógú lú lámuga*.

11 Cwámba sóólúgú yé wá ni.

Jísə *sâ mímbúgú sádí míshúd í?»

12 Milúlúú myâ ofada bânôη *Oηkume ó mácεε nə ocúmbá buud óni bwə mú tééd ηgólə sɔ məzhií ná bwə bií nyə, nəcé bwə á mpu ná lású wáj wə Yésus nyə á ηgə lás kandad ni. Nji, nda bwə á ηgə fúndə məηkúmbə mə búúd ná, bwə mú béégya nə nyə, bwə mú kyey.

Mwaanê tóya má Káázəl

(Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)

13 Bwə mú ka ηwa bóól *Ofarizyêη nə bóól búúd wâ gwoonη í á də ságusə ijwûga í Herod yí, bwə mú kənd bwo nyádí ná bwə kág bwówulə nyə, ná ka nyə é biil nə iciyá byé. 14 Ja bwə má jé nyádí yí, bwə má ci nə né ná: «Yígguli! Sə ηgə mpu ná wo ji búbálé muud. Wo ádé bæemb sâ bóól búúd bwə é ci yí, wo kú námə bæ nə ifwaas nə mbií múúd wí nə ηkul tōw wo míshúd yí. Wo ηgə jígguli sə cug á Zembí búbálé. Ntó, jaawug sâ. Ye məcεε máshé má ηgə magulə ná sə jánág tóya mə *Káázəl, ye má aηgê nə magulə? Ye sə dúg jána, ye sə nda də jána?» 15 Ká, nyə á bwey mpu kwába jáη jəonη, a mú ci nə bwo ná: «Bi mə Zə bwówulə mə nəcé ji? Zəgá ná mə nə saη *danarí†, mə dúgúg.» 16 Bwə mú zə nyə nə wo. A mú jí bwo ná: «Zə jí nə vuguli mpwoombú nə jínə bwə á lúlə wa ga?» Bwə nə né ná: «Jísə Káázəl.» 17 A mú ka ci

* 12:10 kwóógú lú lámuga: Í á də bæ kwóógú bwə á də tééd jil mándəlúdl yí, dwó wá bwə á də bε ja bwə lám mənyunη mə njów yí.

12:12 11.18 † 12:15 danarí: Í á bæ mwaanê á Rom, bwə á də jána tóya nə ndí yí, wo je dúg Mat 22.18-21 dí. 12:17 Rom 13.7

nə bwo ná: «Yágá Káázəl isâ í Káázəl, bí yə Zembî isâ í Zembî.» Bwə mú bul káam mpɛsá nyé nyɔɔŋá.

*Gwûmála búúd bwə bá gwûm yí
(Mat 22.23-33; Luk 20.27-38)*

¹⁸*Osadwisyêŋ, buud bwə də ci ná mimbimbə mí ábúle gwûm mǎshwɔŋ dí wá, bwə á ka zə wə Yésus, zə jí nyə ná: ¹⁹ «Yígali! Moyîz nyə á yə sá cɛɛ ná: “Ŋkí muud mə yá kundú, mínyɔŋú yé mǎ jəlá nə shúgula nə kúsá yé, a byág nyɔɔŋ mǎ yə yé mpwɔŋ buud.” ²⁰ Bóól ómínyɔŋú bwə á byél wa zəŋgbá, budúm nə budúm. Acúmbá mú bâ múdá, a mú yə kú nə mwân. ²¹ Nyɔɔŋ nyə á bɛ nə nyə yé, mú bâ kúsá acúmbá nyə á lúgə yí, a mú námə yə kú nə mwân. Mbií ŋgwúd nə áléel, ²² nə bóól óntombú bé bəsh, kə jé mwân á məzhúgúlá. Bəsh, bwə á bâ mudá ŋgwúd wɔɔŋgá, bəsh shín yə, bwə kú lúgə mwân. Mpúsə wán, mudá wɔɔŋg mú námə zə yə. ²³ Ja búúd bwə bá gwûm yí, nyáyé mə bá ŋwa mudá? Ŋgaá nə bəsh bwə á shí bə ógwúm bé?»

²⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ŋgaá bi mǎ kwab, nəcé bí ampúyé sâ Kálaad Zembî ŋgé ci yí, bi kú námə mpu mpífə mǎ Zembî. ²⁵ Ja búúd bwə bá gwûm mǎshwɔŋ dí yí, budúm bwə ábúlé ná bâ búdá, budá nda ná kə mǎbáád. Bwə bá ji nda *wəéŋgəles ó Zembî bwə njúl jɔŋ dí ná. ²⁶ Kóómb á mimbimbə bálə gwûm mǎshwɔŋ dí, ŋgaá nə Kálaad məcɛɛ mǎ Moyîz dí, bi mǎ də lɔ kúl í ŋgə lwágulə nda nyə á kwey ŋgwiile ŋkaŋ dí yí. Ŋgaá Zembî nyə á ci nə nyə ná: “Mə ji Zembî mǎ *Aburaham, Zembî mǎ *Izaag, Zembî mǎ *Yákwab.” ²⁷ Ntó ji nə Zembî cugé

Zembî mimbimbə, a ji yidá bə Zembî á buud bwó ηγά cugə wá. Bí ηγά jág bul kwab.»

*Cεε ί ntɔ mácεε mēsh yí
(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)*

²⁸ Ngwól Yíguli məcəε nyə á ηγά gwág nda bwó á ηγά jí nyə minjígá ná. Nda nyə á dúg ná Yésus ηγά mpu bεsa ná, a mú zə jí nyə ná: «Məcəε míshé mēsh dí, dáyé í tál móól mēsh shwóg?» ²⁹ Yésus mú bεsa nə nyə ná: «Cεε ί tál móól mēsh shwóg yí, dí ná: Gwágúlág, Izurəyêl! Zembî wúsú, Cwámba, jísə Zembî nji nyəméfwó.

³⁰ Wó jəlá nə cεel Zembî wô Cwámba nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə lúú wô wêsh, nə ηkul nywô nyêsh!»

³¹ Yésus mú nyiηgə ci ná: «Cεε ábeê dúsə ná: Wo cεel múúd yêsh jísə wo kúnə-kúnə yé nda woméfwó.

Kú nə tɔɔ cεε ί ntɔ mání.»

³² Yíguli məcəε ntâg nə nyə ná: «Haaw! Wo má mpu lás! Sâ wó ηγά ci yí, jísə tətəlî. Zembî jísə nji ηgwúd, kú nə ηgwólúgá shús mpúsə nyə. ³³ Muud má jəlá nə wá lâm yé wêsh wó Zembî, a cεel nyə nə fug nyé nyêsh, nə ηkul nyé nyêsh. A jəlá nə cεel námə muud jí nyə kúnə-kúnə yé nda nyəméfwó. Ntó wó jísə mpwogé, cɔ jígálúla Zembî ocúdu nə sálə nyə móól *mótúnuga mēsh.» ³⁴ Nda Yésus nyə á dúg ná nyə á mpu bεsa nə nyə ná, a mú ci nə nyə ná: «Í abálé ná gwaa nə wo ná, wo nyíig Faan má Zembî dî.» Ná ndéé, tɔɔ muud nyə a shígé ná nyiηgə jí Yésus njígá.

*Mesî bá Dávid**(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)*

³⁵ Ntó, nda Yésus nyə á ηgə jííḡuli buud *Luη mə Zembî dí ná, nyə a jí bwo ná: «Wáyé mbií *Oyíḡuli ó mácεε bí nə ηkul ci ná *Krîst ji Mwân mə *Dávid yí? ³⁶ Ngaá *Dávid, nyəməfwó, nə ηkul mə Nkέηkε Shíshim, mə ci ná:

Cwámba‡ nyə á ci nə Cwámba wâm ná:

“Jig shí wa mádí mbwê mənɔcwûm,
kə wós ja mə é culashi mízhízhíη myô,
wo nyaál myo nə məkuú yí!”

³⁷ Dávid nyəməfwó nyə á jôw *Krîst ná Cwámba. Ká nyə é ka bə Dávid mwân na ntudele?» Buud bwé á bə áncuncuma wá bwé á bul gwág məshusug nə lésú yé.

*Yésus mə kéwáí búud**(Mat 23.1-12; Luk 20.45-47)*

³⁸ Ná ndeé, a mú kə shwóg nə jííḡúlílə búúd. Nyə nə bwo ná: «Bi ɔ káálúḡə nə Oyíḡuli ó mácεε! Bwé cεel dúlə mεεla nə ηwɔɔla ηwɔɔla íjud, nə dúlə sɔ ná buud bwé dúḡ báda bwo məbáda mə gúmá mánkúmbə mə búúd dí. ³⁹ Bwé cεel námə kə du ji nji íjiya yâ shwóg ja búsé *mámpáanzé mə mínjíḡulá mə *Oyúden dí yí; bwé cεel námə du kə ji nji lúú táwəli dí ja bwé dú kə ídína dí yí. ⁴⁰ Bwé déég míkúsə mí búdá isâ byáη byêsh. Bwé nyiηgə du sá ígwaa-gwaa í mājəgəla, lwóyálə né búsé ijɔ́ í búúd. Intúḡulí byáη í bá bə ηkí jáḡ bul nyaan.»

*Yána mə kúsá múdá**(Luk 21.1-4)*

12:35 Mat 20.30-31   **12:36** Mat 22.44   ‡ **12:36** Wa, jínə lá Cwámba dúse “Yawé”, mbií í ηḡə wú Sôm 110.1 dí yí.   **12:38** Luk 11.43

41 Yésus nyə á ka kə ji ná bæendya nə jaadé máyəna mā *Mpáánzə Zembî, a ka ηgə dág nda búúd bwé á ηgə wá máyəna ná. Ofwó búúd bwé á ηgə wá ηkí bulya. 42 Nji wúl mbúmbúwá kúsé múdá, í á zə wá isusáη íbá, tâη á bábaalé ifáda. 43 Yésus mú jôw *ompwíín bɛ́, nyə nə bwo ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, mbúmbúwá kúsé múdá ni mé wá máyəna cə buud bɛ́sh bwé ámə ηgə wá wá. 44 Nəcə buud bɛ́sh bwé ámə ηgə wá ɔni, bwé ámə ηgə ηwa mámpugə má byɔɔg dánúđ. Ká nyɛ, a njúl mbúmbúwá, nyə ámə wá bímbí dɛ́sh nyə ámə bæ nə ndí yí, bímbí dɛ́sh í ámə bæ ná nyə é ηgə cəgə nə ndí yí.»

13

Məshíné mə shí (Mat 24.1-14; Luk 21.5-17)

1 Nda Yésus nyə á ηgə cúwo wú *Luη mə Zembî ná, ηgwól *mpwíín yé mú ci nə né ná: «Yíguli, fwog dág jɔjɔ mákwóógú mání, nə məma lwɔ́yá ní!» 2 Yésus nyə á ka bɛ́sa nə né ná: «Nə jɔjɔ mákwóógú nə məma lwɔ́yá wó dág ni, tóo kwóógú ηgwúd í ábúlé nyingə lág í mbád na dúlúgá dí gwôw, məsh mə bá shugula shí.»

3 Yésus mú ka kə *Mbún wóolivyê dí, kə ji shí, ηgé dág kóomb Luη mə Zembî. Pyêr, Zhák, Yuánes nə André, bánêη bwé á bæ bwáméfwó wá, bwé mú ci nə nyə ná 4 «Jaawug sê, isâ íni í bá bæ jáyé ja? Jí í bá ka lwágulə sé ná isâ byɔɔηg í wál bá ηgə zə bwəma yí.»

5 Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Bi ɔ bɛy ná buud bwé bəg shig bí. 6 Nəcə buud ηkí bulya bwé bá dɛ zə nə jínə dām; nyâη wóos, nyə ná: “Mə wá *Kríst”. Bwé bá

kænd zhwog buud jugú. ⁷ Bi mə bá dɛ gwág mílɔŋ mí móomb, bi gwádɔga ncíndé dɔomb, bí kú bá dɛ kænd mílám gwôw; í bá jii ná isâ íni í bág. Nji tɛɛm bə ntó, í ábúlé fwo bə máshíné má shí. ⁸ Gúl lwoŋ í bá lúmbɔli nə gúl, dúl faan lúmbɔli nə dúl. Shí í bá námé dɛ ntaŋsa bíl íkúlúd, zha á ifíí mpu í bá bə. Isâ íni byêsh í bá ná bə nji mətédúlé má macey mə byéyí.

⁹ «Bí ó dɛ bey. Bwé bá dɛ kusha nə bí mábwé má osémbye ó mílósúd, bwé dɛ fyámusə bí milwóŋ *mámpáánzé má mínjígúlá má *Oyúden dî. Bi mə bá dɛ kaad mísh má búúd ó anúní nə ojuwú ó lɔom dí ná, bi kág bwaagulə sâ bí má mpú shú jínə dâm yí. ¹⁰ Í fwo tээd jii ná bwé cúndэг Jɔjɔ Kээl ikúl nə ilwoŋ byêsh dî. ¹¹ Ja bwé bá dɛ kusha nə bí yí, bi kú bá dɛ bwey yágwəw íciyá í kɔɔd. Bi ɔ bá dɛ lás sâ í é bá dɛ jé bí cé jooŋgúd ná bí lásúg yí; nəcé bi dí má bá dɛ lás, í bá dɛ bə Nkékê Shíshim. ¹² Mínyoŋú má bá kusha nə mínyoŋú yé ná bwé kág gwú nyə. Sóŋgú mə bá kusha nə mwân; bwân bwé lúmbɔli nə obyól, ŋə gwú bwo. ¹³ Buud bêsh bwé bá mpii bí nəcé jínə dâm. Nji, muud mə bá jisəw kə wós máshínéd yé, a bá cugə.»

Incwaw í ntug í bá bə

(Mat 24.15-31; Luk 21.20-28; 17.22-23)

¹⁴ «Ja bí má bá dúg ájələŋkúnkwɔ mə kə ŋwa jiya kúl í búl bə ci yí, muud ŋé lɔ cilyá ga yé, ké mpú gwág! Ja bí má bá dúg isâ byooŋg yí, buud bwé bá bə Yudéa wá, bwé bəg fúndə, kə mímbámbúnú! »

13:8 2Ib 15.6; Iza 19.2   **13:9** Mat 10.17-22; Yuá 16.1-4   **13:11**
Luk 12.11-12   **13:12** Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53   **13:13**
Yuá 15.21; Mbú 13.10   **13:14** Dan 9.27

15 Muud mə bá bə kwáminú yé kú bá shulə ná a ké njów kə ηwa sâ. 16 Nyəəng mə bá bə fambé yé, kú ná kwo kə kwáádé ná a ké ηwa kúúd. 17 Nkwéε budá bwé bá bə nə məbum, nə bəəng bwé bá ηgə nyééng bwân mwôw məəng dí wá! Bwé bá bul ηkúηkwəη. 18 Jəgəlagá nə Zembî ná isâ ini í kú bá wóós bí ηkwánúd. 19 Nəcé *incwaw í ntəg í bá bə mwôw məəng dí mbií í abwélé bə té Zembî nyə á té gwôw nə shí yí. Bíl í ábúlé kwo bə mbií wəəng. 20 Í á mbâm bə Cwám̄ba kú cunal mwôw mə incwaw í ntəg məəngú, təə muud kú faam. Nji, a bá cunal mwôw məəngú shú buud nyə á féésh ná bwé bəg bé wá. 21 Ntós, ηkí ηgwól múúd mə ci nə bí ná: “Dugá! Mesî ji wa”, ηkí ná: “a jisə wá”, kúgá *magulə. 22 Omesî ó məshügá nə *buud ɔ mícúndə wā məshügá bwé bá də wóós. Bwé bá də sá *məshimbá nə *isâ í ntó búúd ηkwóη yí mbií wúsə ná ηkí gúl sâ jí nə ηkul bə ntós, buud Zembî mə bwey féésh wá bwé bə bów-bôw zhí. 23 Bi ó bey! Mə mə bwey jaaw bí isâ byêsh wé ni.

24 «Mə jaaw bí ná mwôw məəngú di, mwôw mə incwaw í ntəg məəng mə ká námé shîn cə, jwów í bá shila ná ηkwed kú ná kwo faan; ηkwoond kú ná wééshuli məηkenya; 25 wəacén-cénî bwé bá də bí shí; isâ byêsh bísə nə mpífə jəη dí yí í bá kúηgula. 26 Ja jəəngú, bwé bá ka dúg *Mwân mə Múúd ηgə cúwo jəηəd, a zág nə mpífə nə milwané. 27 A bá ntí *wəəngəles bé bwé zə sɛəng búúd Zembî nyə á féésh wá ikóómb ínə byêsh, tééd bíl íjumə í shíd kə wóós bílúgád.»

13:15 Luk 17.31

13:19 Dan 12.1; Mbá 7.14

13:21 Luk

17.23-24

13:22 Mat 24.24

13:24 Mat 24.29

13:26 Mat

24.30

Yuug á líí figyê
(*Mat 24.32-44; Luk 21.29-33*)

²⁸ «Ŋwagá fɔg nə yuug bí mé dɔ dúg nə líí *figyê yí. Í dɔ bə, ja mpúnzə nyé í mú ná bud-bud, məncuug mé agúgwáan mé ŋgə kɔ yí, bí mú mpu ná ompú bwə mú kúnə-kúnə. ²⁹ Ntó námə, ja bí mé bá dúg isá byɔɔŋg í ŋgə sɔy yí, mpugá ná zíyé mé *Mwân mə Múúd í mú kúnə-kúnə, í mú cé mɔyíndə mə nyâ. ³⁰ Búbələ, mé jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé cɔ isá íni byêsh kú fwo sɔy. ³¹ Gwów nə shí í bá cɔ, nji iciyá byâm kú cɔ.

³² «Shú sâ í dúgyá nə jwɔw nə wəla isá byɔɔŋg í bá sɔy yí, kú nə muud mə mpú; tɛem bə *wəéŋgales búsé wə Zembî wá bwə ampúyé; tɛem bə Mwân nyə ampúyé; nji Sóóŋgá wə mé mpú. ³³ Bí ɔ mpú ji ŋkasá! Nəcə bí ampúyé baan dɔɔŋgá. ³⁴ Í bá bə nda muud mə zə tí ná a ké njɔɔnd dí, a lúgə njów búúd yé, a yə ósɔl ó məsáal ŋkul ŋgələ sá isá, nyə nə mbaagələ mbê ná a jíg ŋkasá. ³⁵ Ntó, jigá ŋkasá! Bí ampúyé baan amádí njów mé bá zə yí. A ji nə ŋkul zə mpwó-kugú, tɔɔ tām bulú, ŋkí ná ŋgwúm kúwó ashúshwóógú, tɔɔ mán mé lâm. ³⁶ Sásúlágá nə a zég məseegya, zə kwey bí ígwád. ³⁷ Sâ mé ŋgə jaaw bí ga, jísə shú buud bêsh. Jigá ŋkasá!»

14

Shwushwaga á shwɔy mə Yésus
(*Mat 26.1-13; Luk 22.1-2; Yuá 11.45-53; 12.1-8*)

¹ Né ndeé, í á lúg mwɔw məbá ná *Páska nə zan bwə á dɔ də íbuléd yâ kú nə *ləvur yí í bwəmag.

Milúlúú myâ ofada nê *Oyíguli ó máceεε bwé á ηgê sô məzhií né bwé bii Yésus mákêñéd, bwé gwú nyê. ² Nacé bwé á ηgê nyímbula ná: «Shé ajóláyé nê bii nyê baan lú zâη, ηkwanjá buud bwé á bá sá ícucu.»

³ Yésus nyê á ka bæ Betanî Shímun á zúzaamá dí njów. Nğwól múdá mbíd fúfuundú *alubátrê* mú shísh wé Yésus. Fúfuundú jœηg í á bæ lwándúlá nê labínda álal-kus. Bwé d̩ sá labínda jœηgû nê mikççlê mí nâr†. Né ndeé, bwé ηgé d̩, mudá wœηgû mú búgê fúfuundú lúú, shwu Yésus labínda lúúd.

⁴ Bóólúgá búúd bwé á bæ cínœηg wá, bwé mú gwág bôw, bwé mú ηgê lás mpédúgá nyân ná: «Wúga mbii yúúdúgú wé jí? ⁵ Í mbâm jêla né bwé kusha labínda ni odanarî mitêd milól, bwé kwíínd mímbúbúwá nê ndî.» Bwé mú bul jum múdá wœηgû. ⁶ Yésus mú ci nê bwo ná: «Bídúgá nyê ná shεε! Jí bí ηgê lúg nyê lâm ntáni yí? A mé sá m̩ jçç sóólúgú. ⁷ Binœη mímbúbúwá bí njul jwêw dêsh, bí bí nê ηkul sá bwo m̩nywa ja jêsh bí mé cœel yí. Nji sánœη bí sé ábúlê ji mwêw mêsh. ⁸ Mudá éga mé sá bímbí nyê ámê kwag yí. Nyê mé bwey gwáágulê m̩ labínda nyúúlúú, shú mádalya mâm. ⁹ Búbálê, mé jaaw bí ná, kúl jêsh bwé bá cúndê Jçç Kéel ga shí nyêsh dí yí, bwé bá námé d̩ jaaw sâ múdá éga mé sá m̩ yí, buud d̩ téduga nyê.»

*Yúdas má kusha nê Yésus
(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)*

¹⁰ Ná ndeé, Yúdas Iskariyôt, ηgwól múúd á gwoœηg *ómpwíín wûm nê óbá, músê kê dúgya nê

14:3 Luk 7.37-38 * **14:3** alubátrê: Nyê á bæ dúl váál kwóógú, bwé á d̩ m̩ç ifúfuundú í bwíl nê ndí yí. † **14:3** nâr: Kççlê wœœηg í d̩ mpê námé nda ntanğa.

milúlúú myâ ofada ná a ké kusha bwo nə Yésus.
 11 Nda bwé á gwág ntó ná, bwé mú gwág nywa. Bwé mú kaag ná bwé é yə nyə *mwaanê. Yúdas músə zə sọ fwámé fwála á jí nə ɲkul sá ná bwé bííg Yésus yí.

Yésus bənêɲ ompwíín bé bwé sá Páska

(Mat 26.17-29; Luk 22.7-20; Yuá 13.21-30)

12 Jwôw lú *Páska *Oyúden í á ka jê. Jwôw dɔɔɲgú wə bwé á dɔ cígə nɔwəmbɛ Páska, í njúl námə jwôw á shúshwóógú á zan ibaléd yâ kú nə *ləvur yí. Ntó wə *ompwíín ó Yésus bwé á zə jí nyə ná: «Jáyé kúl wó céél ná sá kég kwísha wo dína Páska yí?» 13 Yésus mú lwâm ompwíín bé óbá, nyə nə bwo ná: «Kəgá ɲgwála! Bí é bwəma nə ɲgwól múúd, a ɲgə ɲkêny káágə məjúwó. Bì ó bɛ nyə! 14 Njów nyə é kə nyíi yí, bí ci nə amádí njów ná Yíguli má ci ná wo lwóg sá kúl bənêɲ ompwíín bé bwé é də dína Páska yí. 15 Nyə e lwágulə bí fúm ánúnî njów á gwówúd, í njúl kwambulá. Cínɔɲg wə bí é kwísha shé zan Páska yé.» 16 Ompwíín bwé mú kə jé ɲgwála, kə kwey ísá byêsh mbii nyə á jaaw bwo yí. Bwé mú shîn kwísha dína Páska.

17 Ja kugú í a bii shí yí, bənêɲ *buud ɔ lwámá bé wúm nə óbá bwé mú jê. 18 Ntó, bwé ɲgə də, Yésus mú ci nə bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, ɲgwól múúd á na bídí, shénɔɲ ɲgə də wa yé, nyə é kusha nə mə.» 19 Ompwíín bwé mú gwág sá jɔɔɲgú cey lámúd, bwé mú ɲgə jí nyə ɲgwúd ɲgwúd ná: «Ye jíisə mə?» 20 Nyə mú bɛsa nə bwo ná: «Jíisə ɲgwúd á bí buud wúm nə óbá, nyəɔɲg səná ɲgə juwo məbwê shúyá ɲgwúd dí yé. 21 *Mwân mə Múúd nywáá, nyə é kə námə nda

jísá bwey bæ cilyá shú dé dí ná. Nji mæntágula nə múúd mə kéénzh nyə yé; í á yida nywá bul jəla ná muud wəəŋgâ kú byél.»

²² Bwə ŋgá də ntúni, Yésus mú ŋwa bələd, yə Zembî cúncésh ná ndéé, a mú fêy bələd, yə ómpwíín b́é. Nyə nə bwo ná: «Ŋwagá, bi dág. Nyúul nyâm wə ga.»
²³ Mpúsə na, nyə mú ŋwa bálá wáan, yə Zembî akíba, nyə mú kala bwo. Bêsh bwə mú ŋgul. ²⁴ Nyə mú ci nə bwo ná: «Məcií mām wə mání, məcií mâ sɔ, mə zə shwíy shí, zə cé búúd ŋkí bulya má. ²⁵ Búbáélé, mə jaaw bí ná, mə abulé ná kwo ŋgul wáan ni, kə wóós ja mə bá ŋgul ncuncúmbə Faan mə Zembî dí yí.»

Pyêr nyə é kílya Yésus

(Mat 26.30-35; Luk 22.33-34; Yuá 13.37-38)

²⁶ Bwə mú ka sey Zembî isusa i gúmá ná ndéé bwə músə kyey kə *Mbúŋ wəolivyê dí. ²⁷ Yésus mú ci nə bwo ná: «Bi e lánɣəwo búgád nəcé mə. Sâ jəəŋgâ wə jísá cilyá Kálaad Zembî dí yí ná: “Mə é nyífə mbaagulə itəw, incwəmbə í səənz í mú shín ciima.”
²⁸ Nji, ja mə bá gwúm yí, mə bá tééd kə Galilê, bí kə bá kwey mə nŋŋ.» ²⁹ Pyêr mú ci nə né ná: «Tɛem bæ ná bóólúgá b́esh bwə lánɣəwo búgád nəcé wo, mɛɛ mə abulé bwelɛ lánɣəwo.» ³⁰ Ntó wə Yésus mú ci nə né ná: «Búbáélé, mə jaaw wo ná, wo e kílya mə ija ílól búlú gaád, ŋgwúm kúwó kú fwo kwáág ja ábɛê.»
³¹ Pyêr mú nyiŋgə kə shwóg, mpu báásulə ná: «Tɛem bæ ná í wóós ná shwə yág shwíy ŋgwúdú, mə kú bwelɛ kílya wo». Bóól *ómpwíín b́esh bwə mú námə ŋgə ci ntó.

14:23 1Kr 10.16   **14:24** Mat 26.28   **14:26** Luk 22.39; Yuá 18.1
14:27 Zak 13.7; Mak 14.50-52; Yuá 16.32   **14:28** 16.7   **14:30**
14.72

*Yésus má jægula na Zembî Getsemane
(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)*

³² Ná ndeé, Yésus bânôñ *ompwíin bé bwá músə kumə kúl bwá dɛ jôw ná Getsemane yí. A mú ci nə bwo ná: «Jigá wa shí, té má ké sá májægula yí.» ³³ A músə jôw Pyêr, nə Zhâk, nə Yuánes, bânôñ bwá mú kə kóómb shús. Yésus mú ñgə bə kú ná gwádɛgga lám ná shɛɛ, mbəəm í ñgə shwiy nyə nyúúlúd. ³⁴ Nyə nə bwo ná: «Lâm wúsə mə nə məcəy ki mə é yə. Jigá ñkasə wa shí.» ³⁵ A mú ñwá shísh shwóg, kə wusə nyúúl shí mbúbudî. A mú jægula nə Zembî ná, ñkí jí nə ñkul bə ntó, a kándɛg nyə baan lá məcəy nə ifwaas ni shwóg-shwóg. ³⁶ Nyə ná: «Abba! Pupa! Sâ í ádé káád wo. Yílúg mə bálá məcəy ga! Tɛɛm bə ntó, í kú bə nda má céél ná, ñji nda wó céél ná!» ³⁷ Nyə mú wəəl shí, zə kwey ompwíin bé ólól ígwád. Nyə nə Pyêr ná: «Shímun! Wo ñgə bále kə gwád ñ? Wo cugé nə ñkul ji ñkasə təo ñji wəla ñgwúdú? ³⁸ Jigá ñkasə, jægula nə Zembî, bi bég kú biil mábwbúlánúd. Lám wúsə nə yéesh mə kyéy jə kuú njəond; ñji nyúul í cugé nə ñkul kwag kuú njəond wəəñg.» ³⁹ A mú nyingə shísh shwóg, kə nyingə jægula nə Zembî, mbií nyə ámə fwo jægula yí. ⁴⁰ A músə nyingə zə ómpwíin bé dí, zə námə nyingə kwey bwo ígwád nəcé mísh má á ñgə ntám bwo, bwá kú ná mpu sâ bwá bí nə ñkul jaaw nyə yí. ⁴¹ Ja áléel nyə á nyingə zə yí, nyə á ci nə bwo ná: «Ja gaád, mpugá kə gwád, bí woga! Í má shîn. Baan í má jê. Bwá zə kɛɛnzh *Mwân mə Múúd məbwə mə ósól ó mábôw dí. ⁴² Tówúgá, sé kyéyug. Muud má kusha nə mə ó zág yé.»

14:32 Luk 5.16; Heb 5.7-8
Mat 6.10; Yuá 18.11; Heb 10.9

14:35 Yuá 12.27

14:36 10.38;

14:38 Ifz 6.18; Heb 2.18

*Bwá bii Yésus**(Mat 26.47-68; Luk 22.47-55, 63-71; Yuá 18.2-24)*

⁴³ Yésus ηγά ná lás ntúni, seegya ná, Yúdas nyə á bə námá gwoonɔŋ *ómpwíín wúm nə óbá dí yé mú cúwo, a ηγά zə nə məmə kínda búúd, bwó nə ikafwele nə məbúlə. Milúlúú myâ ofada, nə *Oyíguli ó mácɛɛ, nə ocúmbá buud wâ loom wə bwá á nti bwo.

⁴⁴ Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə a bwey kwambulə nə buud óni ná: «Muud má é kə fálal, sá sɔnya mímpu yé, nyə wə éne, bi ó bií nyə, bi ɔ kə ná nyə kú wúya.» ⁴⁵ Námá nji Yúdas nyə á cúwo yí, nyə a cɔ kə nji wə Yésus, nyə nə né ná: «*Rabi!» A mú fálal nyə. ⁴⁶ Buud óni bwá mú ntâg kɔ Yésus, bwá mú bií nyə. ⁴⁷ Nji, ηgwól múúd gwoonɔŋ mə Yésus má wéem kafwele jé, taad ηgwól sóol məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwâ. ⁴⁸ Ná ndéé, Yésus mú zə ci nə buud óni ná: «Bí ηgə zə nə ikafwele nə məbúlə zólə bií mə, mə jisə zhiləŋgaanó? ⁴⁹ Nɔgá ná shé á du bə jwôw dêsh kúl ηgwúd, mə ηgé jíguli buud *Luη má Zembî dî, bi kú séémb mbwâ né bi má bií mə. Nji bi má bií mə ja gaád, shú ná sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwámag.» ⁵⁰ Ompwíín bêsh bwá mú myaas nyə, bwá shîn fúnda. ⁵¹ Wúl shwanzó í á ηgə bɛ nyə mpásə, í njúl nji nə *sanda nyúúlúd. Nda bwá á ηwá námá bií nyə ná, ⁵² a mú bíd sanda yé, túb shushwáás.

⁵³ Bwá mú kə nə Yésus wə Ajəláci á ofada. Milúlúú myâ ofada, nə ocúmbá buud nə *Oyíguli ó mácɛɛ, bêsh bwá mú kə seɛnyə cínɔŋ. ⁵⁴ Pyêr nyə nyə á ηgə bɛ bwo shwóg-shwóg ná ndéé kə wós nûη luη. A mú kə ji shí, bə́nðη bíl ífulísh, ηgə gwáalə kuda.

⁵⁵ Té ni, milúlúú myâ ofada, bânêh *Gwoong ósémbye ó milású wâ Zembî jêsh bwá á ngə sɔ njagə bwá jéég nyə nə ndéé bwá gwú nyə nə ndí yí. Nji, bwá á shígé kwey. ⁵⁶ Ncúlyá buud bwá á ngə búgə nyə milású, nji isâ bwá á ngə ci yí í kú ngə bwəma. ⁵⁷ Ntó, bóól búúd bwá mú tŕw otátəlí, zə búgə nyə ná: ⁵⁸ «Sá á gwág a ngə ci ná, nyə e búgə *Mpáánzə Zembî búúd bwá á lwɔ nə məbwə ga. Ná ndéé, nyə é shumə Mpáánzə íshús nji mwów málóol, nyāh í kú bə nə məbwə mə búúd wə mə shúmə.» ⁵⁹ Nji bwá á tɛem ci ntó, milású myāh mí á shígé bwəma.

⁶⁰ Ntó, Ajəláci á ofada mú tŕw tətəlí mísh mə buud ónííd, a mú jí Yésus ná: «Wo abɛsáyé búúd óga sâ bwá ngə bwaagələ wo ni?» Yésus njúl nji kál-kál, kú bɛsa tɔə sâ. ⁶¹ Ntó, Ajəláci mú nyiŋgə jí nyə ná: «Ye wo ji *Křist, *Mwān mə Zembî sə ngə gúmal yé?» ⁶² Yésus músə bɛsa nə nyə ná: «Mə jisə nyə. Ntó, bi é dúg *Mwān mə Múúd njúl shí mbwə məncwŭm mə Zembî á ŋkul nyēsh dí, bi mə bá námə dúg nyə, a ngə zə míŋkúdúd.»

⁶³ Ajəláci músə nyaa míkáándə, nyə ná: «Jí shé mə kwo sɔ owúshined yí? ⁶⁴ Biméfwó bi mə gwág nda á mə *lās nə Zembî bwaasúlə mpu ná. Bi mə dúg ná ji?» Bēsh bwá mú sámb ná á jəlá nə yə. ⁶⁵ Ná ndéé, bóólúgá búúd wâ cínəŋg bwá mú tééd ngələ sey nyə məntənd mpwóómbúd, bwá cɛɛlə nyə sâ míshéd, ngə wá nyə ikúda, bwá ngə ci nə nyə ná: «Lwóg ná wo ji *muud micúndə, jaawug sə muud nyə ámə yíd

---

14:56 Sôm 35.11   **14:58** 15.29; Mat 26.61   **14:61** Yésus njúl nji kál-kál: Iza 53.7; Mak 15.3-5 Mwān mə Zembî: 15.39   **14:62** Dan 7.13; Mat 22.44; 24.30; Mak 13.26; Luk 21.27   **14:63** Mat 26.65
14:65 Iza 50.6; 53.5; Luk 7.16

wo yé.» Ifulísh í mú ηgə tí nyə məmpóónz.

Pyêr mə kílyá Yésus

(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Yuá 18.25-27)

⁶⁶ Pyêr njúl na shí, mbaadá di, seegya ná ηgwól múdá má dɛ sêy wə Ajəláci á ofada mú wóós. ⁶⁷ Nyə mú yag Pyêr ηgə gwáalə kuda, nyə dúg nyə ná fig-figá. Nyə nə né ná: «Wo éga! Wo á bæ námá gwoonɔg má Yésus muud á Nazarêt dɛ.» ⁶⁸ Pyêr mú kílyá nyə, nyə ná: «Mə ampúyé, mə agwágé sâ gwáméfwó wó ηgə cɛɛl ci yí.» Ntó, nyə mú wú cínəɔg, cúwo tóón, kə fúm í á bæ mbê dí koogú yí, ηgwúm kúwó mú kwáág. ⁶⁹ Mudá wəəɔg mú nyinɔg dúg Pyêr cínəɔgá, nyə nə buud bwá á bæ nyédí koogú wá ná: «Muud éga jisə muud á gwoonɔg jáɲ.» ⁷⁰ Pyêr mú nyinɔg kílyá. Kú bwey ná, buud bwá á bæ cínəɔg wá, bwá mú nyinɔg ci nə Pyêr ná: «Jisə búbáélé ná wo jisə muud á gwoonɔg jáɲ, nəcé wo jisə námá múúd á Galilê.» ⁷¹ Pyêr mú kílyá nyə nə məma ηkaaná, nyə ná: «ηkí má bwiinɔg ijóó, ηkwaal nə mə. Mə ampúyé múúd bí ηgə ci éne.» ⁷² Cé nə cé, ηgwúm kúwó mú kwáág ja ábeê. Pyêr mú téduga sâ Yésus nyə á fwo ci nyə yí ná: «ηgwúm kúwó kú fwo kwáág ja ábeê, wo e kílyá mə ija ílól.» A mú cwíil nə yâ.

15

Yésus təl kəədud wə Pilât

(Mat 27.1-2, 11-31; Luk 23.1-5, 13-25; Yuá 18.28-19.16)

¹ Mán mələm, ná námá mpámán mpámán, milúlúú myâ ofada, nə ocúmbá buud wâ ləəm, nə *Oyíguli ó máccɛɛ nə *Gwoonɔg ósəmbye ó mílósú

wâ Zembî bwé mú σεηγγα ná bwé zé sámb lésú má Yésus. Bwé mú wóolə Yésus mənəkəda, kə cwámbələ Pilât. ² Ntó Pilât mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwû *Oyúden?» Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Wo má ci óni.» ³ Milúlúú myâ ofada mí mú ηgə bul búgə Yésus lésú. ⁴ Pilât mú nyiηgə jí nyə ná: «Fwog dúg bímbí mílósú bwé ηgə búgə wo myá. Ná wo abésáyé?» ⁵ Yésus kú bəsa təo ciyá. Pilât mú káam.

⁶ Pilât nyə á du bə ná, ja jêsh zâη nyísə yí, a bíd mbwug ηgwûd, wəηg ləəm í ámə gwáámb nyə yí. ⁷ Í á ka bə, ηgwól múúd nə jínə ná Barábas bənəη bóól búúd bwé á sá ná buud bwé sáág miηgáádə nə ijwû, bwé gwú múúd cínəηg, bwé mú ka kə mímbwugəd. ⁸ Ntó, áncuncuma buud mú bád mbáη í du kə mpáánzə mílósú yí, kə jí Pilât nə nyə sáág bwo sâ nyə du bwey sá nə ηkəndí yí. ⁹ Pilât mú jí bwo ná: «Ye bi má jii ná mə bídúg bí Njwû Oyúden?» ¹⁰ Nyə á ci ntó nəcé nyə á bwey mpu ná milúlúú myâ ofada mí ηgə kusha nə Yésus zhíηúd. ¹¹ Ja Pilât má jí bwo ntáni yí, mílúlúú myâ ofada mí má shwúgali ləəm ná Pilât bídúg Barábas. ¹² Pilât mú kwo jí bwo ná: «Ká mə sáág nyəηg bí ηgə jêw ná Njwû Oyúden yé ntədəlé?» ¹³ Bwé mú nyiηgə kîm gwów-gwów ná: «Bwambuləg nyə kwolós dî!» ¹⁴ Pilât mú jí ná: «Dáyé bôw á má sá yí?» Bwé mú kwo kîm gwów ná: «Bwambuləg nyə kwolós dî!» ¹⁵ Nda Pilât nyə á cəel cweel ləəm mpimbə ná, nyə mú bíd bwo Barábas. Nyə lwâm búúd ná bwé fyámúsəg Yésus mílwóη. Nyə mú yə bwo Yésus ná bwé kág bwambələ nyə kwolós dî.

15:2 Mat 27.11

15:3 Yuá 19.9; Mak 14.61

15:9 Mat 27.11

15:11 Mís 3.13-14

15:15 10.34

16 Ozimbi bwé mú kə nə Yésus lunj má Pilât dí cwû. Bwé mú σεηηγ ózimbi bêsh cínəηη. 17 Bwé mú bwééd nyə káándá ícî atítíí. Bwé ηwa kwoolú íbiin-bíin, lwə *túm gúmá, jil nyə lúúd. 18 Bwé mú ηgə báda nyə məbádá mə cóógú ná: «Yé Njwû Oyúden, sé ηgə báág nə wo.» 19 Bwé mú nyífa nyə mbwu lúúd, sey nyə məntənd, bwé ηgə kúd məbwónη shí nyádí mpwóombúd nda bwé ηgə yə nyə gúmá. 20 Ja bwé má shîn cágulə nyə ntáni yí, bwé mú yíl nyə káándá ícî atítíí, bwééd nyə mikáándá myé, bwé mú kə nə nyə, kələ bwambələ nyə kwolós dí.

*Bwé bwambələ Yésus kwolós dí
(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Yuá 19.16-24)*

21 Bwé ηgə kə ntáni, bwé mú bwəma nə ηgwól múúd ηgə wú ífambé, Shímun, muud á Sirên, sóηηgú má Aləgəzándrə bá Rúfus. Bwé mú yímbəli nyə ná nyə ηkényəη Yésus kwolós. 22 Bwé mú ηgə kə nə Yésus kə jé kúl bwé də jôw ná Golgota yí. Jínə dəəηηg í ké ná «kúl á bwundú lúu». 23 Bwé mú ηwá yə nyə wáan fəlá nə mîr* ná a ηgúləη, a mú ban. 24 Bwé mú bwambələ nyə kwolós dí, bwé mú wusə mpaambé ná bwé kawəla mikáándá myé, muud yésh á gwoəηηg jáη bə nə kəw. 25 Bwé á bwambələ nyə kwolós dí, jwôw í mú məbaan ibuu mâ mpámán mpámán. 26 Bwé á cilə cwoomb bwé á gwú nyə nə ndí yí nyádí kwolós dí ná «Njwû *Oyúden wə éga». 27 Bwé á bwambələ nyə kwolós

15:17 Luk 23.11   **15:18** Mat 27.11   **15:19** 14.65   **15:21**

Rom 16.13   * **15:23** mîr: Nyə á bə mósól mákúl má líí bwé á də sá bósól ólabinda nə míl mímyudú nə ndí yí. Wo é kwey fěél-fěélí yé ηkəw á ofěél-fěélí ó íciyá dí.   **15:24** Sòm 22.19   **15:26** Mat 27.11   **15:27** Iza 53.12

dí, b́n̄n̄h̄ izhil̄n̄gaaan̄ íbá, jíga jé kwolós dí Ýesus dí mbw̄ê m̄ancw̄um, jíga jéd nyádi mbw̄ê m̄akóól.
 28 †[Micilyá mí Kálaad Zembî mí á bw̄ema ná: «Bw̄é á l̄y nȳa gwoon̄g ízhil̄n̄gaaan̄d.»]

29 Buud bw̄é mú n̄gə l̄y cín̄n̄g, bw̄é n̄gə lw̄iy nȳa, bw̄é n̄gə saḡusə milúu nə m̄əzhw̄ámá. Bw̄é nə né ná: «Né wo w̄é éga! Wo muud ji nə n̄kul búgə *Mpáánzə Zembî ná ndéé wo kwo sá n̄ji mw̄ow málól shumálə nyúl yé, 30 cugug woméfwó, shulág, wú kwolós nííd.» 31 Milúlúú mȳa ofada nə *Oyíguli ó mác̄c̄c̄ bw̄é mú námə n̄gə cágula nȳa, bw̄é n̄gə ci bw̄ámé nə bw̄ámé ná: «Nȳa á du cug buud oshús, n̄ji a káad cugúlə nȳáméfwó. 32 Yé *K̄rist N̄jwú-buud á *Iz̄ur̄eȳel! shuləg shí k̄ik̄id̄iga, sá dúgúg ná, sá ka *búgula wo». T̄em bə búúd b́n̄n̄h̄ bw̄é á bə íkwolós dí wá, bw̄é á n̄gə námə lw̄iy nȳa.

Shw̄iy m̄a Ýesus

(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Yuá 19.28-30)

33 Yídúgú í á ka shila shí nȳesh ná n̄kwed, tééd tólóg dí kə wóós m̄əw̄əla m̄əlól m̄a mpw̄ó-kugú.
 34 M̄əw̄əla m̄əlól dí, Ýesus músə k̄im nə n̄kulû ná: «Eli, Eli, lemá sabak̄utáni?» Ntó má ké ná: «Zembî waam, Zembî waam, wó myaas m̄ə ná ji?» 35 Ja bóól búúd bw̄é á bə cín̄n̄g wá bw̄é á gwág ntó yí, bw̄é ná: «Gwágá, a n̄gə j̄ow Eli.» 36 N̄gwól múúd mú tí kúlá, kə n̄wa eponzh, juwo m̄əl̄w̄əg m̄ə áb̄ibyenzh̄ú dí, a f̄een shw̄óg lú lííd. A mú k̄ənd ná Ýesus n̄gúl̄ug. Nȳa ná: «Bwándúgá! shé fwógá ná dúg j̄ini, n̄kí Eli nȳa é zə shul nȳa shí.» 37 Ýesus mú ntág k̄im nə n̄kulû, a

† 15:28 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá ini. 15:29 Sôm 22.8; 109.25 15:29 14.58 15:32 Mat 27.11 15:33 Amo 8.9 15:34 Sôm 22.1 15:36 Sôm 69.22

mú jímal. ³⁸ Seegya ná məmá *sanda í á dɛ kalɛwo *Mpáánzá Zɛmbi yí í mú sɛɛl tútám ná cáŋ wú gwɔw wóós shí. ³⁹ Lúlúú ízimbɪ í á bə Yésus dí shwóg yí mú dúg mbií Yésus nyə á jímal yí, nyə ná: «Búbálé, muud éga nyə á bə *Mwân mə Zɛmbi.» ⁴⁰ Bóólágá búdá bwé á bə cínɔŋ bwé tál shwóg-shwóg ka dɛ dúg. Mariya á Magudála, nə Mariya nyɔɔŋgú mə Yózes bá Zhâk á ntombú, zə keel Salúma, bwé á bə gwoonŋ búdá jɔonŋ dî. ⁴¹ Budá bɔonŋgú bwé á dɛ sɛy nə Yésus ja nyə á bə Galilé yí. Bóólágá búdá ŋkí bulya bánɔŋ bwé á bád zə Yurusalem wá, bwé á bə námá cínɔŋ.

Bwé ká dul Yésus

(Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Yuá 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Ŋgwól múúd nə jíná ná Yóseb, muud á Ari-matê, nyə á bə námá gwoonŋ mílúlúú myâ lɔm dî. Nyə á dɛ bwánd Faan mə Zɛmbi. Jwɔw dɔonŋgú, kugú í mú ŋgə bii shí, baan bwé dɛ kwísha ísâ yâ Sábaad‡ yí, Yóseb wɔonŋgú mú kə nə inkáŋ wé Pilât, kə gwáámɔ mbimbə mə Yésus.

⁴⁴ Nji Pilât nyə á gwág ná Yésus mə leelá yə yí, a mú bul bî. A mú jɔw lúlúú ízimbɪ, zə wámbulə ŋkí Yésus mə ŋwá bwey yə. ⁴⁵ Ja á mə shîn gwág mpɛsá mə lúlúú ízimbɪ yí, a mú magulə ná Yóseb kág ŋwa mbimbə. ⁴⁶ Yóseb mú kə kusə ndómbó áfufumá, nyə kə shul mbimbə shí, wóolə wo ndómbó wɔonŋgúd, kə dul shwôŋ dî. Bwé á lúmə shwonŋ nyɔɔŋgú fifim mákwóógúd. A mú bínŋgal məma kwóógú, juwal shwonŋ. ⁴⁷ Mariya á Magudála bá Mariya nyɔɔŋgú

15:38 MmN 26.31; Heb 10.19-20   **15:39** 1.1; 3.11; 14.61; Mat 27.54   **15:40** Luk 8.1-3   ‡ **15:42-43** Jwɔw lɛ Sábaad í á dɛ bə, tééd mpwó-kugú shí á jwɔw lɛ flaadê, kə jə kugú á súsaađê. Oyúden bwé á shígé dɛ sɛy jwɔw dɔonŋgúd.

mə Zhâk, bwé mú ηgə mpu dúg kúl bwé á dəl nyə yí.

16

Yésus má gwûm

(Mat 28.1-8; Luk 24.1-11; Yuá 20.1-2)

¹ Ja Sábaad má shîn yí, mpwó-kugú shí, Maríya á Magudála, nə Salúma, nə Maríya nyəηgú má Zhâk, bwé mú kə kusə ólabínda ná bwé bá kə gwáágulə mbimbə mə Yésus. ² Nə ndeé, jwôw shwéndε mə dú tééd yí, bwé mú kə wós shwon dí ná námə mpúmán mpúmán, lúú jwôw í ηgé kúnəw cwîl. ³ Bwé mú ηgə jî bwámé nə bwámé ná: «Zə nyə é kə bîngal shé kwóógú dúsə shwon dí yí?» ⁴ Bwé ka bân mîsh, bwé mú dúg məma kwóógú ni í mbwúg koogú. ⁵ Bwé mú nyíi shwon dí, kə kwey wúl shwanzə í njúl njínjilí, kóómb á mbwə mənəcwûm, nyə nə mikáándə mí áfufumá. Bwé mú bul gwág ifwaas. ⁶ Shwanzə ni mú cî nə bwo ná: «Kúgá fúndə! Bî ηgə sɔ́ Yésus, muud á Nazarêt bwé á bwambulə kwolós dí yé! A cúgé wa, a má gwûm. Dugá kúl bwé á bwîg nyə yí. ⁷ Nə ndeé, ləeləgá kə, kə jaaw *ómpwíin bé nə Pyêr ná a má kə shwóg, kə bwánd bí Galilê. Nûη wə bínəη bí é dúgya yé, námə nda nyə á bwiing bí ná.» ⁸ Ntó, bwé mú wəenzh wú shwon dí bwé ηgə lilya, milám kú bə ná sheε; í mú sá nə bwé nda jaaw təə muud.

Yésus mə lwóyá nyúul

⁹ * [Yésus nyə á gwûm mpúmán mpámán a jwôw lá shwéndε. Nyə á ka tééd lwóyá nyúul wə Maríya

---

16:6 8.31   **16:7** 14.28; Luk 24.34   * **16:9** Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə impánzə tééd 9 kə kumə 20.

á Magudála, mudá nyə á yîl məjamb zanɣbá yé. ¹⁰ Mudá wəɔŋɣû mú kə jaaw buud ó gwoɔŋɣ ɔ Yésus sâ jəɔŋɣû, nəcé bwə á bə nə məcey mílámád, bwə ka ŋgə jii. ¹¹ A mú ka jaaw bwo nə Yésus má gwûm, nyə shí námə dúg nyə nə mísh mé. Nji, nyə á tɛem jaaw bwo ntó, bwə á shígé magulə.

¹² Mpúsə na, bóól ómpwíín bé óbá, bwə ŋgə kə bwədí kwáádá, nyə mú lwóya bwo nyúúl nyé wúl mbii shús. ¹³ Buud obá bəɔŋɣú bwə mú nyingə nə mpúsə, kə jaaw bəɔŋɣú ómpwíín bwə á lúgə Yurúsəlem wá, bāŋ námə nji məshwán.

¹⁴ Gúl ja shús, Yésus mú nyingə lwóya nyúúl nyé ómpwíín wûm nə ŋgwúd dî, bwə ŋgə də. Cínɔŋ a mú jum bwo nəcé bwə á shígé *magulə kéel búúd bwə á jaaw bwo nə a má gwûm shwoŋ dí yí. Bwə á bə ŋkí lal mílâm. ¹⁵ Nə ndeé, a mú ci nə bwo ná: «Kəgá shí ga nyêsh, bi kəg cúndə Jɔjɔ Kéel, muud yêsh gwágúg. ¹⁶ Nyəɔŋg má bá *búgula, bwə juwo nyə yé, nyə wə má bá *dúg cug yé. Nyəɔŋg mə bá bə kú búgula yé, nyə bá bwəma nə intúgúlí yâ kandugə. ¹⁷ Ntó, bəɔŋg bwə bá búgula wá, bwə bá də sá *məshimbá: bwə bá də yîl búúd məjamb jínə dáámud, bwə lás mákəl məshús, ¹⁸ bwə bii ónywā nə məbwə. Ŋkí bwə dá gwoog, sâ kú sá bwo. Bwə kéel mimbəl mábwə, mimbəl myəɔŋɣú mí yâl.»

Yésus mə ká gwôw

¹⁹ Ja Yésus má shín lás nə bwo ntúni yí, a mú ŋkân kə gwôw, kə ji mbwə məncwûm má Zembî dî. ²⁰ Nə

16:15 Mat 28.19   **16:16** Mis 2.38   **16:17** Mis 8.7; 16.17 mákəl məshús: Mis 2.4; 10.46; 19.6; 1Kr 14   **16:18** ónywā: Luk 10.19; Mis 28.3-6 yâl: Mis 4.30; 5.16; 8.7; Zhk 5.14-15   **16:19** Mat 22.44
16:20 Heb 2.4

ndεέ, *ompwíín bé bwá mú nyingə, kə ηgə cúndə Jɔjɔ
Kéel ikúl byêsh. Cwám̄ba Yésus nyə á d̄u yə bwo ηkul
íséy byáηúd. A lwágulə ná minjígúlá myáη mí á bə
tátəlí nəcέ bwá á d̄u sá məshimbá.]

Kálaad Zεmbî : Sα, á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495